

Basel 2 - Pilar 3

Rapport kapitaldekning og
risikostyring 2010

Innhold

1. INNLEDNING.....	4
2. VIKTIGE HENDELSER OG ERFARINGER FRA 2010.....	4
3. KAPITALDEKNING.....	5
3.1 Kapitaldekningsregelverket.....	5
3.2 Endringer i rammebetingelser	8
3.2.1 Endringer i sentrale lover og retningslinjer	9
3.2.2 SpareBank 1 Nord-Norges soliditetsmål	12
3.3 IRB-ambisjoner for SpareBank 1 Nord-Norge.....	14
3.4 Kapitaldekning i SpareBank 1 Nord-Norge	14
4. KONSOLIDERING	15
5. RISIKO OG KAPITALSTYRING I SPAREBANK 1 NORD-NORGE.....	16
5.1 Risk management i SpareBank 1 Nord-Norge.....	16
5.2 Kontroll- og styringsmodell.....	17
5.2.1 Organisering, ansvar og roller.....	17
5.2.2 Organisering og konsernets styrings og kontrollmodell.....	19
5.2.3 Ledelsesinformasjonssystemer og rapportering/oppfølging	22
5.3 ICAAP	24
5.3.1 Formål	24
5.3.2 Rammeverk og prosess for risiko- og kapitalstyring	24
6. INFORMASJON PER RISIKOGRUPPE	30
6.1 Sentrale risikogrupper og målemetoder.....	30
6.2 Kredittrisiko	31
6.2.1 Styring og kontroll.....	32
6.2.2 Porteføljeinformasjon.....	38
6.2.3 Minimumskrav til ansvarlig kapital	45
6.3 Markedsrisiko	45
6.3.1 Styring og kontroll.....	45
6.3.2 Porteføljeinformasjon.....	48
6.3.3 Minimumskrav til ansvarlig kapital.....	49
6.4 Operasjonell risiko.....	49
6.4.1 Styring og kontroll.....	49
6.4.2 Minimumskrav til ansvarlig kapital.....	50
6.5 Compliance risiko	51
6.5.1 Styring og kontroll.....	51
6.6 Likviditetsrisiko	51
6.6.1 Styring og kontroll.....	51
6.6.2 Spredning- og løpetidsinformasjon	53
6.6.3 Risikojustert kapital likviditetsrisiko	54
6.7 Eierrisiko.....	55
6.7.1 Styring og kontroll.....	55

6.7.2 Risikojustert kapital eierrisiko	55
6.8 Strategisk risiko	56
6.9 Forretningsrisiko	56
7. OPPSUMMERING - BEREGNING AV KAPITALBEHOV	57
8. SAMMENLIGNING AV REGULATORISK OG ØKONOMISK KAPITAL.....	61

1. INNLEDNING

Dette dokumentet gir en beskrivelse av risiko- og kapitalstyring i SpareBank 1 Nord-Norge med spesifikasjoner for hvert risikoområde samt samlet. I tillegg skal informasjonen dekke kravene som er satt til offentliggjøring av risikoinformasjon etter "Forskrift om kapitalkrav".

Dokumentet oppdateres årlig, med unntak av opplysninger om kapitaldekning og minimumskrav til ansvarlig kapital som oppdateres kvartalsvis.

2. VIKTIGE HENDELSER OG ERFARINGER FRA 2010

SpareBank 1 Nord-Norge fremstår i 2010 som en meget lønnsom og solid bank. For andre året på rad leverer konsernet et resultat på over 1 mrd kroner. Med en egenkapitalavkastning på 15,3% er SpareBank 1 Nord-Norge blant Nordens aller mest lønnsomme banker.

Den makroøkonomiske situasjonen i Nord-Norge er ytterligere forbedret i løpet av 2010. Vurderinger og dokumentasjoner fremgår nærmere av bankens konjunkturbarometer som utgis to ganger pr år. Våre analyser viser blant annet økte forventninger til fremtiden både hos bedrifter og husholdninger i Nord-Norge. Den gode og forbedrede makroøkonomien er en viktig medvirkende årsak til at også 2010 ble et meget godt år for SpareBank 1 Nord-Norge.

SpareBank 1 Nord-Norges verdier er "Nær og dyktig". Banken har et sterkt hjerte for landsdelen, og vi lever ut vår visjon "For Nord-Norge" først og fremst gjennom å være en bank der menneskene som bor eller har sin tilknytning til landsdelen og nordnorsk næringsliv. I vårt samfunnsengasjement bidrar vi, gjennom SpareBank 1 Nord-Norge-fondet og våre samarbeidsavtaler, med over 80 mill kroner til nordnorske lag, foreninger og kunnskapsinstitusjoner. Disse midlene er jevnt fordelt på kultur, idrett og kompetanseutvikling.

Sentrale hendelser, aktiviteter og tiltak i 2010:

- Nytt strategisk mål for bankens kjernekapital er satt til 11 % eller høyere.
- Nordnorske husholdninger har vært økonomiske vinnere under finanskrisen. Vi virker i Landsdelen med lavest arbeidsledighet, betydelig mangel på arbeidskraft og som av mange ses på som mulighetenes landsdel i de kommende år.
- Norge og Russland undertegnet 15. september 2010 delelinjeavtalen – overenskomsten om maritim avgrensning og samarbeid i Baretshavet og Polhavet.
- I september åpnet SpareBank 1 Nord-Norge bankvirksomhet i Russland gjennom vårt datterselskap North- West 1 Alliance Bank med kontorer i Murmansk og St. Petersburg.
- Meget høy innskuddsvekst og innskuddsdekning
- Svært lave utlånstap
- Banken besluttet at samtlige medarbeidere i våre lokalbanker skal være autoriserte finansielle rådgivere. Høy aktivitet på trening, læring og autorisering av våre rådgivere.
- Gjennomføring av distribusjonsstrategien.

- Bankens representantskap vedtok i mars 2010 å etablere SpareBankstiftelsen SpareBank 1 Nord-Norge. Stiftelsens hovedformål er å utøve et langsiktig og stabilt eierskap i SpareBank 1 Nord-Norge, også ved å delta i fremtidige emisjoner i banken.

Finansielle nøkkeltall for 2010:

- Resultat før skatt på 1 002 mill kroner
- Årsresultat etter skatt på 816 mill kroner
- Egenkapitalavkastning (konsern); 15,3 %
- Resultat per egenkapitalbevis (konsern); kr 15,59
- Fortsatt god underliggende bankdrift
- Gode resultatbidrag fra;
 - Konsernets datterselskaper
 - Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet
 - Andre finansielle investeringer
- Kostnadsprosent (konsern); 46,8 %
- Lave utlånstap; 87 mill kroner
- God utlånsvekst; 7,2 % inkludert overførte lån til SpareBank 1 Boligkreditt
- Solid innskuddsvekst siste 12 måneder; 12,9 %
- Innskuddsdekning; 80,3 %
- God soliditet med kjernekapitaldekning (konsern) på 10,9 % og totalkapitaldekning på 11,95 %
- Fortsatt tilfredsstillende likviditet

3. KAPITALDEKNING

3.1 Kapitaldekningsregelverket

EUs direktiv for kapitaldekning ble innført i Norge fra 1. januar 2007. regelverket bygger på en standard for kapitaldekningsberegninger fra Bank for International Settlements (BIS).

Finansiell virksomhet innebærer et behov for styring og forvaltning av risiko. Formålet med kapitaldekningsregelverket er å styrke stabiliteten i det finansielle systemet gjennom:

- Mer risikosensitivt kapitalkrav
- Bedre risikostyring og kontroll
- Tettere tilsyn
- Mer informasjon til markedet

God virksomhetsstyring i SpareBank 1 Nord-Norge er et strategisk virkemiddel for å øke verdiskapningen i konsernet.

Finansdepartementet fastsatte forskrift om kapitalkrav for forretningsbanker, sparebanker, finansieringsforetak, holdingselskaper i finanskonsern, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond (kapitalkravsforskriften) 14. desember 2006. Forskriften trådte i kraft 1. januar 2007. Forskriftens del IX regulerer offentliggjøring av finansiell informasjon (tilsvarende pilar 3 i Basel II-overenskomsten).

Dette dokumentet er utarbeidet i henhold til kravene om offentliggjøring av finansiell informasjon jfr ovennevnte forskrift (Pilar 3). Dokumentet oppdateres årlig, med unntak av eventuelle situasjoner hvor vesentlige endringer i kapitaldekning og minimumskrav til ansvarlig kapital oppstår.

Regelverket medfører at det blir et større samsvar mellom hvordan myndighetene setter krav til kapitaldekning i finansinstitusjonene og den metodikken finansinstitusjonene selv benytter når de beregner sitt kapitalbehov.

De nye kapitalkravene baseres på tre pilarer:

- Pilar 1: Minimumskrav til ansvarlig kapital
- Pilar 2: Vurderingen av samlet kapitalbehov og individuell tilsynsmessig oppfølging
- Pilar 3: Institusjonenes offentliggjøring av informasjon

Pilar 1 – Minimumskrav til ansvarlig kapital

Pilar 1 omhandler minstekrav til kapitaldekning og er en videreutvikling av det tidligere kapitaldekningsregelverket, Basel I. Det nye regelverket innebar ingen endring i den grunnleggende konstruksjonen av kapitalkravet, som fortsatt er 8 prosent, men det ble noen endringer i regelverket for hva som kan regnes som ansvarlig kapital og sammensetningen av denne. Dette gjaldt beregningen av kapitalkravet for kredittrisiko og introduksjonen av et eksplisitt kapitalkrav for operasjonell risiko. Kravet til kapitaldekning for markedsrisiko ble i mindre grad berørt av det nye regelverket.

$$\frac{\text{Kjernekapital} + \text{Tilleggskapital}}{\text{Kredittrisiko} + \text{Markedsrisiko} + \text{Operasjonell risiko}} \geq 8 \%$$

Kapitaldekningsregelverket inneholder ulike metoder for å beregne kapitalkravet. De ulike metodene er vist i figuren nedenfor:

Figur 1: Metoder for å beregne kapitalkravet

Kredittrisiko	Markedsrisiko	Operasjonell risiko
Standardmetoden	Standardmetoden	Basismetoden
Grunnleggende IRB-metode ⁽¹⁾	Interne målemetoder ⁽¹⁾	Sjablongmetoden
Avansert IRB-metode ⁽¹⁾		AMA-metoden ⁽¹⁾

1) Metodene krever godkjenning av Finanstilsynet

For banker som er godkjent for å benytte interne målemetoder (Internal Rating Based Approach) for kredittrisiko, vil det lovbestemte minimumskravet til kapitaldekning for kredittrisiko være basert på bankkonsernets interne risikovurderinger. Det lovbestemte minimumskravet til kapitaldekning blir mer risikosensitivt, slik at kapitalkravet i større grad vil samsvare med risikoen i de underliggende porteføljer.

Ved bruk av Grunnleggende IRB-metode beregnes risikoparameteren PD (misligholdssannsynlighet) og S (størrelsesparameter) ved bruk av bankenes egne modeller. Risikoparametrene KF (konverteringsfaktor til bruk for å fastsette eksponering ved mislighold) og LGD (tapsgrad gitt mislighold) er sjablongregler fastsatt i Forskrift om Kapitalkrav.

Ved bruk av Avansert IRB-metode for massemarked beregnes risikoparametrene PD, KF og LGD ved bruk av egne modeller for beregning av kapitalkravet.

Pilar 2 – Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging

Pilar 2 er basert på to hovedprinsipper. Bankene skal ha en prosess for å vurdere sin totale kapital i forhold til risikoprofil og en strategi for å opprettholde et tilstrekkelig kapitalnivå.

Proessen for risikovurdering omfatter en vurdering av risikoprofil og kapitalbehov i morselskaper, vesentlige datterselskaper og eierposter i tilknyttede selskaper. Vurdringen gjennomføres årlig, og risikoen kvantifiseres gjennom beregning av risikojustert kapital. Banken benytter både kvantitative modeller og kvalitative vurderinger for å fastsette kapitalbehovet. Stresstester for kredittrisiko og markedsrisiko gir viktige føringer på endelige verddivurderinger.

Finanstilsynet skal i tillegg gjennomgå og evaluere bankenes interne vurdering av kapitalbehov og strategier, samt overvåke og sikre overholdelse av de myndighetspålagte kapitalkravene. Finanstilsynet har myndighet til å sette i verk passende tilsynsmessige tiltak om de ikke er tilfreds med resultatet av denne prosessen. Som ledd i tilsynsproessen utarbeider Finanstilsynet årlig en samlet risikovurdering for konsernet. I vurderingen gis en tilbakemelding om konsernets kapitalisering og risikonivå.

Det er etablert prosesser i SpareBank 1 Nord-Norge for å vurdere kapitalbehovet i forhold til risikoprofil og kvalitet på etablerte risikostyrings- og kontrollsystemer. Prosessen og dens resultater blir dokumentert skriftlig i en årlig ICAAP-rapport. Konsernets ICAAP-rapport ble sendt Finanstilsynet i desember 2010, og konserndirektør risikostyring er ansvarlig for gjennomføring av kapitalvurderingsprosessen. Konsernets har over lang tid arbeidet systematisk med å kvantifisere risiko i alle deler av virksomheten. Risikojustert kapital er konsernets mål for risiko.

Det er bred deltakelse fra den sentrale ledelsen, fagavdelingene og risikomiljøet ved utarbeidelse av risikovurderinger og kapitalbehov. Konsernets kapitalisering og kapitaliseringsmål inngår som en viktig del av konsernets planarbeid og strategiprosess. Resultatene fra de kvantitative og kvalitative vurderingene er godt forankret i fagmiljøene, balansekomiteen og konsernledelsen før behandling i hovedstyret.

Pilar 3 – Offentliggjøring av informasjon

Formålet med pilar 3 er å supplere minimumskravene i pilar 1 og den tilsynsmessige oppfølging i pilar 2. Pilar 3 skal bidra til økt markedsdisiplin gjennom krav til offentliggjøring av informasjon som gjør det mulig for markedet, herunder analytikere og investorer, å vurdere institusjonens risikoprofil og kapitalisering, samt styring og kontroll. Kravene til offentliggjøring blir spesielt viktig når bankene i større grad kan benytte egne systemer og metoder for å beregne kapitalkravet.

Informasjonskravene pålegger alle institusjoner å publisere informasjon om organisasjonsstruktur, risikostyringssystem, rapporteringskanaler samt hvordan risikostyringen er oppbygd og organisert. Videre er det gitt detaljerte krav til offentliggjøring av kapitalnivå og struktur samt risikoeksponeringer, der sistnevnte avhenger av hvilke beregningsmetoder bankene benytter i pilar 1.

Det er et krav at offentliggjøring skal skje på internett.

Dette dokument oppfyller sammen med bankens årsrapport krav til offentliggjøring av informasjon i henhold til gjeldende regelverk.

Intern revisjon

Intern revisjonen skal regelmessig revidere IRB-systemet og bruken av det, herunder etterlevelsen av kapitalkravsforskriften. Denne vurderingen skal minimum forets årlig, og være en del av den uavhengige rapporteringen til hovedstyret. Revisjonens arbeid inbefatter også en vurdering av ICAAP-prosessen, forankring i organisasjonen og om kapitalen er tilstrekkelig i forhold til risikoprofilen for konsernet og de viktigste datterselskapene og felleskontrollerte selskaper.

3.2 Endringer i rammebetingelser

Baselkomiteen ¹ har foreslått strengere krav til nivå og kvalitet på den ansvarlige kapitalen. Dette skal beskytte innskyttere og andre som finansierer bankene mot tap. Kvaliteten på ansvarlig kapital avgjøres av hvorvidt den absorberer tap under løpende drift, eller om det vil bli krevet at banken settes under offentlig administrasjon før den ansvarlige kapitalen må ta vesentlige tap. Dette skillet har generelt reflektert forskjellen mellom kjernekapital (Tier 1), som typisk vil være egenkapital, og tilleggskapital (Tier 2), som typisk vil være ansvarlig lån.

Krisen som brøt ut i de internasjonale finansmarkedene høsten 2008, fikk svært alvorlige konsekvenser. Aldri tidligere har problemer i finanssektoren slått så raskt og kraftig ut i realøkonomien. Hvor omfattende og langvarig ettervirkningene av finanskrisen vil bli, vet man fortsatt ikke. Til nå har det vært den kraftigste nedgangen i verdensøkonomien siden den store depresjonen på 1930-tallet, med sterk stigende arbeidsledighet og omfattende velferdskutt i mange land.

Norge er blant landene som så langt har klart seg best igjennom den internasjonale finanskrisen. Svikten i de internasjonale finansmarkedene utover høsten førte likevel til akutte likviditetsutfordringer for norske banker, og omfattende myndighetstiltak ble iverksatt. En rekke forhold ved norsk økonomi, norske finansmarkeder og norsk finansmarkedsregulering bidro til å dempe utslagene av krisen. I tillegg medvirket kraftig penge- og finanspolitikkstimulans og særskilte støttetiltak overfor finansmarkedene effektivt til å stabilisere utviklingen.

Også sammenlignet med den norske bankkrisen på 1990-tallet, har virkningene av den internasjonale finanskrisen vært mild i Norge. Krisen på 1990-tallet hadde et innenlandsk opphav, med kraftig gjeldsoppygging hos husholdninger og foretak og påfølgende soliditetsproblemer i bankene. Denne finanskrisen kom utenfra.

Den norske finansmarkedsreguleringen sto seg godt gjennom krisen. Den norske reguleringen er på viktige områder noe strengere enn det som har vært vanlig i mange andre land og det som har vært minimumskrav fra EU. Det har blant annet bidratt til at norske finansinstitusjoner var bedre kapitalisert ved inngangen til krisen. I tillegg er de

¹ Baselkomiteen er et internasjonalt samarbeidsorgan under Bank for International Settlements, som utvikler globale regler for internasjonal bankvirksomhet.

norske finansmarkedene underlagt en heldekkende regulering, uten mulighet til å utnytte regelverksforskjeller.

Den internasjonale finanskrisen viser imidlertid at Norge kan stå overfor betydelige utfordringer i tiden fremover. For en liten, åpen økonomi som den norske, vil endringene i den nasjonale politikken omgivelser ha særlig stor betydning. Det er usikkerhet knyttet til virkningene av omfattende internasjonale reguleringsformer, og de finansielle ubalansene som bygget seg opp i forkant av krisen er fortsatt ikke rettet opp. Hvilke konsekvenser den vanskelige statsgjeldssituasjonen i mange land vil få for økonomisk utvikling internasjonalt og i Norge er høyst usikkert. Tilpasning til store regelverksendringer fra EU innen blant annet bank og forsikring, kan bli krevende også i Norge.

3.2.1 Endringer i sentrale lover og retningslinjer

For reguleringen av banker har det i 2010 vært stort fokus på de såkalte Basel III retningslinjene utstedt av Basel-komiteen. De endelige retningslinjene ble offentliggjort i desember og inneholder en rekke innstramminger og endringer i forskrifter om kapitalkrav, store engasjementer og likviditetsstyring i 2010. Finansdepartementet vedtok i denne forbindelse i desember 2010 endringer i forskrift om:

- Forskrift 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak (beregningsforskriften)
- Forskrift 14. desember 2006 nr. 1506 om kapitalkrav for forretningsbanker, sparebanker, finansieringsforetak, holdingsselskaper i finanskonsern, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirform mv. (kapitalkravsforskriften)
- Forskrift 22. desember 2006 nr. 1615 om kredittinstitusjoners og verdipapirforetaks store engasjementer
- Forskrift 29. juni 2007 nr. 747 om forsvarlig likviditetsstyring.

Basel III inneholder markant strammere krav til kapitalområdet samt nye internasjonale likviditetskrav. Endringene i beregningsforskriften innebærer i hovedsak utvidet adgang til å oppfylle kjernekapitalkravet med annen egenkapital (hybridkapital), strengere krav til kvaliteten på kjernekapital, mer detaljerte regler om kjernekapitalens evne til tapsbæring, og overgangsordninger for kjernekapitalen som ikke tilfredsstiller de nye kravene.

Endringene i kapitalkravsforskriften innebærer økte krav når institusjonen benytter IRB-metoder, strengere krav ved verdipapirisering og re-verdipapirisering, og en del mer tekniske endringer, inkludert nærmere regler om vektning av engasjement i fremmed valuta med lokale og regionale myndigheter.

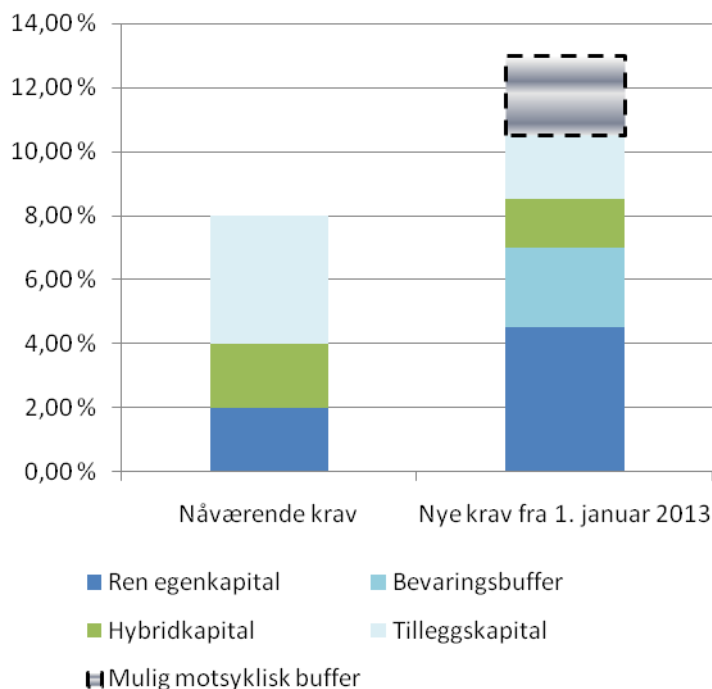
Strengere krav til soliditet

Endringene i kapitalkravet henger tett sammen med de behov myndigheter og internasjonale fagorganer så etter finanskrisen for å styrke bankenes kvalitet på kjernekapitalen og nivået på kjernekapitalen og den ansvarlige kapitalen. Kravene til rapportering er i tillegg skjerpet.

Det er foreslått en rekke nye krav knyttet til de forskjellige komponentene som inngår i den samlede kapitaldekningen. Kapitaldekningen er et forholdstall hvor bankens kjernekapital og ansvarlige kapital sammenholdes med et risikovektet beregningsgrunnlag som uttrykker risikoen i bankens utlån og øvrige aktiviteter.

De ulike komponentene i kapitaldekningen er beskrevet nærmere nedenfor. Det nye regelverket stiller både nye krav til sammensetning av kapitalen og nivået på kapitaldekningen. Det er spesielt krav til ren kjernekapital og kjernekapital som er endret.

Figur 2: Nye krav

Nytt minimumskrav til ren kjernekapital vil være mellom 7 % og 9,5 % avhengig av nivået på det motsykliske kapitalelementet. Dette innebærer at nytt minimumskrav til kjernekapital vil være mellom 8,5 % og 11 %, og krav til minimum samlet kapitaldekning vil være mellom 10,5 % og 13 %.

Krav til ren kjernekapital og kjernekapital

De nye kapitalstandardene innebærer en markant økning i minimumskapitalkravet til finansinstitusjoner. Kjernekapitalen kan bestå av ren egenkapital og annen kjernekapital, såkalt hybridkapital.

Minimumskravet for kjernakapital (ekklusive hybrid i kjernekapitalen) vil gradvis bli løftet fra dagens 2 % av risikovektet aktiva til 7 % i 2019, inklusive en såkalt kapitalbevaringsbuffer på 2,5 %. Eventuelle brudd på dette kravet vil medføre at finansinstitusjoner blant annet får begrensning i utbetaling av utbytte.

Inntil 1,5% av kjernekapitalen kan bestå av hybridkapital, slik at minstekravet til kjernekapital blir 8,5 %. Hybridkapitalen må fullt ut være tapsabsorberende, det vil si at den må kunne nedskrives eller omdannes til ren egenkapital uten at dette får konsekvenser for bankens ordinære drift. Hybridkapitalen må dessuten være evigvarende og uten incentiver for banken til å foreta innfrielse. Det stilles vesentlig strengere krav til reell tapsabsorberende evne for hybridkapital under Basel III sammenlignet med tidligere og nåværende regulering.

For systemviktige banker er det varslet at det kan komme krav om at den rene kjernekapitalen må økes utover minstekravene som er omhandlet her. Det forventes at norske myndigheter i løpet av 2011 kommer med en nærmere vurdering av hvilke finansinstitusjoner som er systemkritiske i Norge.

Krav til tilleggskapital

Tilleggskapitalen kan utgjøre inntil 2 % av minstekravet til samlet kapitaldekning, og den kan bestå av ansvarlig lånekapital eller tilsvarende instrumenter som skal kunne være tapsabsorberende i en situasjon der banken blir erklært insolvent. Instrumentene skal blant annet ha minimum fem års løpetid ved utstedelse. Det vil også være et krav at tilleggskapitalen skal kunne absorbere tap også i en situasjon hvor banken kan fortsette sin virksomhet som følge av en myndighetsbasert refinansiering.

Motsyklisk kapitalbuffer

Den motsykliske kapitalbufferen skal inntil videre bestå av ren egenkapital, og størrelsen vil bli fastsatt av nasjonale reguleringsmyndigheter. Denne kommer i tillegg til bevaringsbufferen, og vil kunne variere mellom 0 – 2,5 %. Bufferen vil særlig være aktuell i perioder når forholdet mellom samlet kredittvekst i PM og BNP ligger over langsiktig trend. I økonomiske svakere perioder vil bufferen kunne settes til null.

Dersom en bank ikke tilfredsstiller bufferkravet fullt ut, vil det legges begrensninger på muligheten til å betale utbytte, diskresjonære bonuser m.v. Begrensningen blir strengere jo nærmere bankens samlede ansvarlige kapital er det formelle minimumskravet på 8 %.

Krav om minimum egenkapitalandel

I tillegg til kapitaldekningskravene, som bygger på en risikovekting av eiendeler og posisjoner, vil det bli innført et minstekrav til egenkapital eller kjernekapital som andel av samlede eiendeler, men uten noen form for risikovekting. Et viktig mål med minimumskrav til egenkapitalandel er å sette et absolutt tak på hvor stor gjeldsfinansieringen kan være. Minimumskrav til egenkapitalandel vil bidra til å redusere betydningen av modellsvakheter og andre mangler i systemet for risikovekting og kapitaldekning. Myndighetene vil vurdere nærmere hvordan det faktiske forholdstallet vil bli utformet og kalibrert. Foreløpige beregninger viser at SpareBank 1 Nord-Norge vil komme godt ut i forhold til dette kravet, sammenlignet med de fleste andre banker.

Strengere krav til likviditet og likviditetsreserver

Nye kvantitative likviditetskrav i form av krav om kortsiktig likviditetsbuffer (Liquidity Coverage Ratio – LCR) og langsiktig stabil finansiering (Net Stable Funding Ratio – NSFR).

De nye likviditetskravene stiller strengere krav til likviditetsreserver og bankenes finansieringsstruktur.

Kravet til Liquidity Coverage Ratio (LCR), som innføres i 2015, skal sikre at institusjonene har tilstrekkelig likvide midler av høy kvalitet til å tåle en stressperiode med varighet på en måned. Kravet til Net Stable Funding Ratio (NSFR) skal sikre at institusjonen har en stabil underliggende finansieringsstruktur og vil først bli innført i 2018.

Innføringsplan Basel III

De nye kapitalkravene vil innføres gradvis fra 1. januar 2013, og skal være full implementert 1. januar 2019.

Når det gjelder det uvektede egenkapitalkravet er det en observasjonsperiode i tidsrommet 2013 – 2017, og det forventes at myndighetene vil fastsette endelig krav som vil gjelde fra 1. januar 2018.

Banken skal starte å rapportere de nye likviditetskravene – LCR og NSFR – fra 2011. Det legges opp til månedlig rapportering for LCR og kvartalsvis rapportering for NSFR. I tillegg kommer utvidede rapporteringskrav knyttet til likviditet. Myndighetene vil fastsette endelige krav og rapportering etter observasjonsperioden, og ny krav vil gjelde fra henholdsvis 1. januar 2015 for LCR og fra 1. januar 2018 for NSFR.

Det er usikkert i hvilken grad det vil komme endringer i kravene under behandlingen i EU. For å oppnå den ønskede effekten gjennom Basel III-regelverket har Basel-komiteen sett

behov for en relativt lang innførings- og observasjonsperiode for enkelte deler av regelverksendringen.

Nye regler for regnskapsføring av nedskrivninger på utlån

Gjeldende regler for verdsettelse av utlån innebærer at nedskrivninger skal foretas når det foreligger objektive indikasjoner på verdifall. Denne modellen for nedskrivning på utlån er blitt kritisert for at den gir for sen nedskrivning, og at systemet også leder til for høy inntektsføring av renter.

International Accounting Standards Board har derfor foreslått en ny løsning som bygger på kostnadsføring av forventede tap. Renteinntekten vil bli redusert med et element som skal dekke slike tap. Forventede tap vil være et estimat knyttet til porteføljen på vurderingstidspunktet, hvor det tas hensyn til den aktuelle konjunktursituasjonen. Tapene fordeles over forventet løpetid på engasjementene. Virkningen av endringer i forventet tap, som for eksempel skyldes overraskende trekk i den økonomiske utviklingen, vil bli vist på egen linje i resultatregnskapet som en estimatendring. Forslaget har fått støtte fra Baselkomiteen, men det er ventet at innføringen av systemet vil være obligatorisk tidligst for regnskapsåret 2013.

Nye regler for godtgjørelser i finansnæringen

Forskrift om godtgjørelsesordninger i holdingselskaper i finanskonsern, banker, finansieringsforetak, forsikringsselskaper, pensjonsforetak, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirforetak trådte i kraft 1. januar 2011. Bonus opptjent i 2010 eller tidligere som utbetales i 2011, omfattes ikke av forskriften. Forskriften ble fastsatt av Finansdepartementet 1. desember 2010 med endring 20. desember 2010.

Forskriften gjennomfører Eus kapitalkravsdirektivs (CRD III) bestemmelser om gode godtgjørelsessystemer for å redusere overdreven risikotaking og fremme sunn og effektiv risikohåndtering i finansielle foretak. Forskriften gjelder alle foretak i finansnæringen, og det er plikt til å følge reglene om godtgjørelse uansett det enkelte foretaks størrelse og kompleksitet.

SpareBank 1 Nord-Norge vil arbeide med implementering og oppfølging av forskriften gjennom 2011 og fremover. Konsernet har som målsetting at godtgjørelsesordninger skal bidra til å fremme og gi insentiver til god styring av og kontroll med konsernets totale risiko. Dette innebærer også konsernets retningslinjer skal motvirke for høy risikotaking og bidra til å unngå interessekonflikter. Revisjon/utarbeidelse av retningslinjer for godtgjørelse i konsernet skal bidra til å sikre etterlevelse av forskriften og tilhørende retningslinjer.

I tråd med forskriften vil SpareBank 1 Nord-Norge fastsette hvilke grupper av ansatte som tilhører følgende kategorier:

1. Ledende ansatte
2. Ansatte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for foretakets risikoeksponering (risikotagere)
3. Ansatte med kontrolloppgaver
4. Ansatte med godtgjørelse på nivå med ledende ansatte.

Det skal være en balansert sammensetning av fast og variabel godtgjørelse, og for daglig leder og ledergruppen i banker skal variabel godtgjørelse ikke utgjøre mer enn halvparten av den faste godtgjørelsen.

3.2.2 SpareBank 1 Nord-Norges soliditetsmål

Effektiv kapitalstyring henger tett sammen med konsernets strategiske planer, markedsmuligheter (herunder vekststrategier), risikotoleranse og kapitalmålsettinger.

Kapitalstyringen i SpareBank 1 Nord-Norge skal først og fremst sikre en tilstrekkelig kapitalstørrelse og en effektiv kapitalanvendelse sett i forhold til å sikre kreditorer mot tap (kreditorvern) det vil si at man unngår en situasjon hvor konsernet kan gå "over ende".

SpareBank 1 Nord-Norges kapitalstyring tar utgangspunkt i konsernets overordnede kapitalmålsettinger som også beskrives i dette notat. Målsettingene skal ses i sammenheng med konsernets risikoprofil, og kapitalmål skal utformes i tråd med den risikobaserte tilnærmingen i det nye kapitaldekningsregelverket

Det **kapitalmålet som fastsettes** skal sikre at SpareBank 1 Nord-Norge for hvert enkelt selskap, samt på konsernnivå har en tilstrekkelig kapital til å oppfylle:

- a) *Interne pålagte krav* til kapital i forhold til underliggende risiko i virksomheten, dvs konsernets egen vurdering av sitt kapitalbehov i henhold til ICAAP (Pilar 2). Dette kravet bør også holdes opp mot forventninger til soliditet fra kapitalmarkedet.

Kreditorvernet: Kreditorvernet beskriver med hvor stor sannsynlighet kreditorene kan bli påført et tap innenfor en ett års horisont. Kreditorvernet uttrykkes gjennom konfidensnivået.

I tillegg skal konsernets kapitalplan sikre at fastsatt minstekrav til kapitaldekning (totalkapitaldekning på minimum 8 %) basert på risikoprofil og risikotolelanse oppfylles (*eierperspektiv*). Dette medfører at en skal søke å sikre at ikke konsernet får et underskudd som medfører at konsernet kan miste sin selvstendighet. Slike beregninger baseres på stresstester over en nedgangskonjunktur på 3 år.

- b) *Regulatorisk kapitaldekning:* Offentlig pålagte myndighetskrav i forhold til kapitaldekning, dvs regulatorisk kapital (Pilar1) som legges til grunn for fastsettelse av minstekrav for kapitaldekning i henhold til regelverket i kapitalkravforskriften; totalapitaldekning og kjernekapitaldekning

I tillegg til ovennevnte skal kapitalstyringen i konsernet også

- sikre konkurransedyktige vilkår i innlånsmarkedet (rating perspektiv)
- tilfredsstille eierens krav til egenkapitalavkastning (konkurransedyktig egenkapitalavkastning)
- sikre at konsernet og datterselskapene kan utnytte vekstmuligheter i markedet(organisk eller via oppkjøp)

En gjennomgang av **kapitalmålene skal foretas årlig** og godkjennes av hovedstyret.

Konsernets mål for kapitaldekning fastsettes til:

Kjernekapitaldekning: 11 % eller høyere

- *Det er et mål at SpareBank 1 Nord-Norge skal fremstå som ubestridt solid.*
- *Konsernets fastsatte mål for kapitaldekning skal baseres på konsernets interne prosess for beregning av kapitalbehov (ICAAP) og skal gjennomgås årlig. Kapitalmålet uttrykkes i forhold gjeldende lovregulering av kapitaldekning.*
- *Konsernet har videre et mål om at konsernets kapitaldekning i et fremskrevet krisescenario skal ha tilstrekkelige buffere slik at kjernekapitaldekningen ikke faller under 8 %.*

Den målsatte kjernekapitaldekning er ikke å anse som et minimumsnivå. Avhengig av konjunktursituasjonen vil den faktiske kjernekapitaldekningen naturlig variere.

I de beregninger som gjennomføres gjennom året vil en for interne formål kunne inkludere inntil 50 % av opptjent resultat i beregningen.

Målet om 11 % kjernekapitaldekning eller høyere skal være oppfylt innen utgangen av 2013, og banken vil i løpet av våren 2011 gjennomføre en emisjon på inntil 600 mill kroner gjennom:

- garantert fortrinnsrettemisjon mot eksisterende egenkapitalbevisiere på om lag 450 mill kroner.
- rettet emisjon på inntil 150 mill kroner.

Banken ønsker tidlig å sikre at konsernets kapitaldekning er i overensstemmelse med nytt regelverk, og samtidig understreke at banken ønsker å fremstå som ubestridt solid. I tillegg til emisjonen har banken foretatt en fondemisjon og splitt av bankens egenkapitalbevis for å øke likviditeten i bankens egenkapitalbevis.

Ovennevnte kapitalmål gjelder for SpareBank 1 Nord-Norge på konsolidert nivå. Det er opp til det enkelte datterselskap å etablere egne kapitalmål ut fra ovennevnte kriterier.

3.3 IRB-ambisjoner for SpareBank 1 Nord-Norge

Kredittrisiko

SpareBank 1 Nord-Norge har godkjennelse fra Finanstilsynet til å benytte interne målemetoder (IRB) for kredittrisiko. Banken er godkjent for bruk av IRB-Grunnleggende (IRB-Foundation) for BM. Ved beregning av kapitalkravet etter Grunnleggende IRB-metode for BM beregnes risikoparametere misligholdssannsynlighet (PD) basert på egne modeller. Risikoparametrene konverteringsfaktor (KF) til bruk for å fastsette eksponering ved mislighold (EAD), og tapsgrad ved mislighold (LGD) er fastsatt etter sjablongregler i hht Forskrift om Kapitalkrav. Tapsgraden ved mislighold er regulatorisk satt til 45 prosent.

SpareBank 1 Nord-Norge har startet arbeidet med å forberede søknad til Finanstilsynet om godkjenning av egne risikomodeller for å beregne risikoparametrene konverteringsfaktor (KF) til bruk for å fastsette eksponering ved mislighold (EAD) og tapsgrad ved mislighold (LGD). Det er forventet at en eventuell godkjennelse vil gi en positiv effekt på kjernekapitaldekningen til banken og konsernet.

Operasjonell risiko

SpareBank 1 Nord-Norge rapporterer operasjonell risiko etter basismetoden. Banken har over tid utviklet kontroll- og kvalitetssystemer for å kunne rapportere operasjonell risiko etter kravene for Sjablong metode som fremgår av Forskrift om Kapitalkrav.

SpareBank 1 Nord-Norge har som mål å rapportere etter Sjablongmetoden fra 2. kvartal 2011. Rapportering etter Sjablongmetoden vil gi en liten positiv effekt på kjernekapitaldekningen.

3.4 Kapitaldekning i SpareBank 1 Nord-Norge

Figuren nedenfor viser de metodene som SpareBank 1 Nord-Norge bruker ved beregning av kapitalkravene for henholdsvis kreditt, marked- og operasjonell risiko.

Figur 3: SNN's metoder for beregning av kapitalkravet

Risikotype	Portefølje	Regulatorisk metode
Kredittrisiko	Stater	Standardmetoden
	Institusjoner	Standardmetoden
	Borettslag, lag og foreninger	Standardmetoden
	Foretak	IRB - Grunnleggende
	Massemarked	IRB (avansert)
	SpareBank 1 Finans NordNorge	Standardmetoden

	SpareBank 1 Nord Norge Invest AS	Standardmetoden
	SpareBank 1 Nord Norge Securities ASA	Standardmetoden
	SpareBanken 1 Nord Norge Forvaltning AS	Standardmetoden
	Massemarked - SpareBank 1 Boligkreditt AS	IRB (avansert)
	SpareBank 1 Næringskreditt AS	Standardmetoden
	BN Bank AS	Standardmetoden
Markedsrisiko	Egenkapitalposisjoner	Standardmetoden
	Obligasjoner og sertifikater	Standardmetoden
	Valutaposisjoner	Standardmetoden
	Døtre og andre tilkn. selskaper	Standardmetoden
Operasjonell risiko	SpareBank 1 Nord Norge inkl. døtre	Sjablongmetoden
	Andre tilknyttede selskaper	Standardmetoden

SpareBank 1 Nord-Norge har fått godkjenning av Finanstilsynet til å benytte interne målemetoder (Internal Rating Based Approach) for kredittrisiko fra og med 2007. Basismetoden benyttes for operasjonell risiko, og banken har arbeidet med å kvalifisere seg for bruk av Sjablongmetoden. Denne metoden vil bli tatt i bruk i løpet av 2011 for dette området.

For datterselskapet SpareBank 1 Finans Nord-Norge AS er det planer om en overgang til IRB-metoden, og porteføljen i dette selskapet rapporteres etter standardmetoden inntil videre. Selskapets hovedvirksomhet er leasingfinansiering og billån med salgspant. Ved årsskiftet utgjorde beregningsgrunnlaget for SpareBank 1 Finans Nord-Norge AS 4,7 prosent av konsernets beregningsgrunnlag for kredittrisiko beregnet etter nye kapitaldekningsregler.

SpareBank 1 Nord-Norge eier per 31.12.10 15,74 prosent av SpareBank 1 Boligkreditt AS. SpareBank 1 Boligkreditt AS driver som kredittforetak etter konsesjon gitt av Finanstilsynet. Hovedformålet med kredittforetaket er å sikre eierne stabil og langsiktig finansiering til konkurransedyktige priser. SpareBank 1 Boligkreditt AS har fått IRB-godkjenning i 2009. Eierandelen er, etter godkjenning av Finanstilsynet, tatt inn i kapitaldekningen etter reglene om proporsjonal konsolidering.

Eierandel i BN Bank ASA (23,5 prosent) og SpareBank 1 Næringskreditt AS (23,5 prosent) er i kapitaldekningen også tatt inn etter reglene om proporsjonal konsolidering.

Konsernet har for 2010 satt av kapitaldekningsreserve knyttet til eierposten i SpareBank 1 Gruppen AS og Bank 1 Oslo AS. Denne kapitaldekningsreserven har redusert bankens ansvarlige kapital med 1 248 mill kroner, hvorav 624 mill kroner kommer til fratrekk i kjernekapitalen.

4. KONSOLIDERING

Tabellen nedenfor viser forskjellen i konsolideringsgrunnlaget ved konsolidering etter regnskapsreglene og ved konsolidering for kapitaldekningsformål, samt selskapenes rapporterte ansvarlige kapital og kapitalkrav per 31.12.10.

Figur 4: Konsolideringsprinsipper

Datterselskap	Org.nr	Antall aksjer	Kostpris	Bokført verdi	Stemme-rett	Regnskapsmessig konsolidering	Kapitalkrav	Ansv.kapital	Kap.dekning
Selskaper som er fullt- og proporsjonalt konsolidert for kapitaldekningsformål									
North-West 1 Alliance Bank	0	450.000	34	34	75,00 %	Oppkjøpsmetoden 75 %	0	0	0
EiendomsMegler 1 Nord-Norge AS	931262041	21.100	29	29	100,00 %	Oppkjøpsmetoden 100 %	0	0	IA
SpareBank 1 Nord-Norge Finans AS	930050237	18.400	151	151	100,00 %	Oppkjøpsmetoden 100 %	2.581.188	221.782	8,59 %
SpareBank 1 Nord-Norge Invest AS	935491533	180.000	140	140	100,00 %	Oppkjøpsmetoden 100 %	0	0	IA
SpareBank 1 Nord-Norge Forvaltning A	982699355	100.000	3	3	100,00 %	Oppkjøpsmetoden 100 %	18.125	3.063	16,90 %
BN Bank ASA	914864445	2.909.378	107	658	23,50 %	ikapitalmetoden 23,50 %	31.573.288	4.424.881	14,01 %
SpareBank1 Boligkreditt AS	988738387	4.959.961	744	760	15,74 %	ikapitalmetoden 15,74 %	39.818.525	4.648.942	11,68 %
SpareBank1 Næringskreditt AS	894111232	1.372.400	172	174	23,50 %	ikapitalmetoden 23,50 %	6.968.238	728.291	10,45 %
Selskaper som ikke er konsolidert inn i SNN's konsernregnskap, men hvor det foreligger innkudd av ansvarlig kapital som er fratrasket i ansvarlig kapital i konsernets kapitaldekning									
SpareBank 1 Gruppen AS	975966372	347.568	545	980	19,50 %	ikapitalmetoden 19,50 %			
Bank 1 Oslo AS	910256351	665.709	234	271	19,50 %	ikapitalmetoden 19,50 %			
Selskaper som ikke er konsolidert inn i SNN's konsernregnskap, og hvor det ikke foreligger innkudd av ansvarlig kapital som er fratrasket i ansvarlig kapital i konsernets kapitaldekning									
SpareBank 1 Utvikling AS	986401598	2	18	18	17,74 %	ikapitalmetoden 17,74 %			

SpareBank 1 Nord-Norge legger vekt på at alle enheter i konsernet har tilfredsstillende kapitalisering til enhver tid. Konsernets styrende organer har ikke lagt beskrankninger på styrets mulighet til å overføre kapital mellom morbanken og datterselskapene og mellom datterselskapene ut over det som følger av regulatoriske og andre lovbestemte beskrankninger. Det er heller ingen vedtektsbestemmelser som setter slike beskrankninger.

Av samme grunn inngår ikke banken eller dens datterselskaper avtaler som setter beskrankning på styrets adgang til å overføre kapital som nevnt ovenfor. Dette gjelder så vel innlånsavtaler, som avtaler med leverandører og kunder. På bakgrunn av overnevnte er det heller ikke satt begrensninger på styrets mulighet til å overføre kapital mellom de ulike forretningsenhetene i morbanken. For øvrig vil overføring av kapital mellom selskapene reguleres av den ordinære rammelovgivningen for disse virksomhetene og for finanskonsernet.

I likhet med investering i datterselskapene har konsernet strategisk interesse i å understøtte virksomheten til SpareBank 1 Boligkreditt AS, SpareBank 1 Næringskreditt AS, SpareBank 1 Gruppen AS og BN Bank ASA. I den anledning er konsernet opptatt av at det ikke inngås avtaler eller treffes vedtak eller lignende som innebærer en beskrankning på eierbankenes mulighet til å overføre kapital til disse selskapene dersom dette skulle være nødvendig for å oppnå tilfredsstillende kapitaldekning/soliditet. Konsernet er ikke kjent med at det foreligger slike beskrankninger ut over hva som følger av rammelovgivningen.

Konsernet antar at det ikke vil være praktisk å overføre kapital fra disse fire selskapene til eierbankene ut over ordinær utbyttebetaling, og legger dette til grunn for konsernets egen risikoprofil. Etter det konsernet kjenner til foreligger det ikke privatrettslige beskrankninger som begrenser utbyttebetalinger fra disse selskapene.

5. RISIKO OG KAPITALSTYRING I SPAREBANK 1 NORD-NORGE

5.1 Risk management i SpareBank 1 Nord-Norge

SpareBank 1 Nord-Norges hovedstyre har ansvaret for å vurdere og overvåke de risikoer som oppstår i hele konsernet. Hovedstyret fastsetter policydokument og instruksjoner

som beskriver hvordan ulike risikoer skal håndteres og rapporteres. Hovedstyret fastsetter også fullmaksstrukturen og kredittfullmakter.

Ansvar for å styre og overvåke risikoen innenfor de rammer og retningslinjer som er vedtatt av hovedstyret tilligger de ulike forretnings- og fagområdene i konsernet. Dette er i samsvar med konsernets kontroll- og styringsmodell som er nærmere beskrevet nedenfor.

Det løpende ansvaret for den samlede risikourderingen og risikorapporteringen er tillagt avdeling for risikostyring som rapporterer til administrerende direktør. Kvartalsvis risikorapport, ICAAP og årlig lederbekreftelse utarbeides av avdeling for risikostyring og rapporteres også til hovedstyret sammen med administrerende direktørs utfyllende kommentarer.

Konsernets ledelsesstruktur reflekterer lovkravene for børsnoterte selskaper generelt og finansiell virksomhet spesielt.

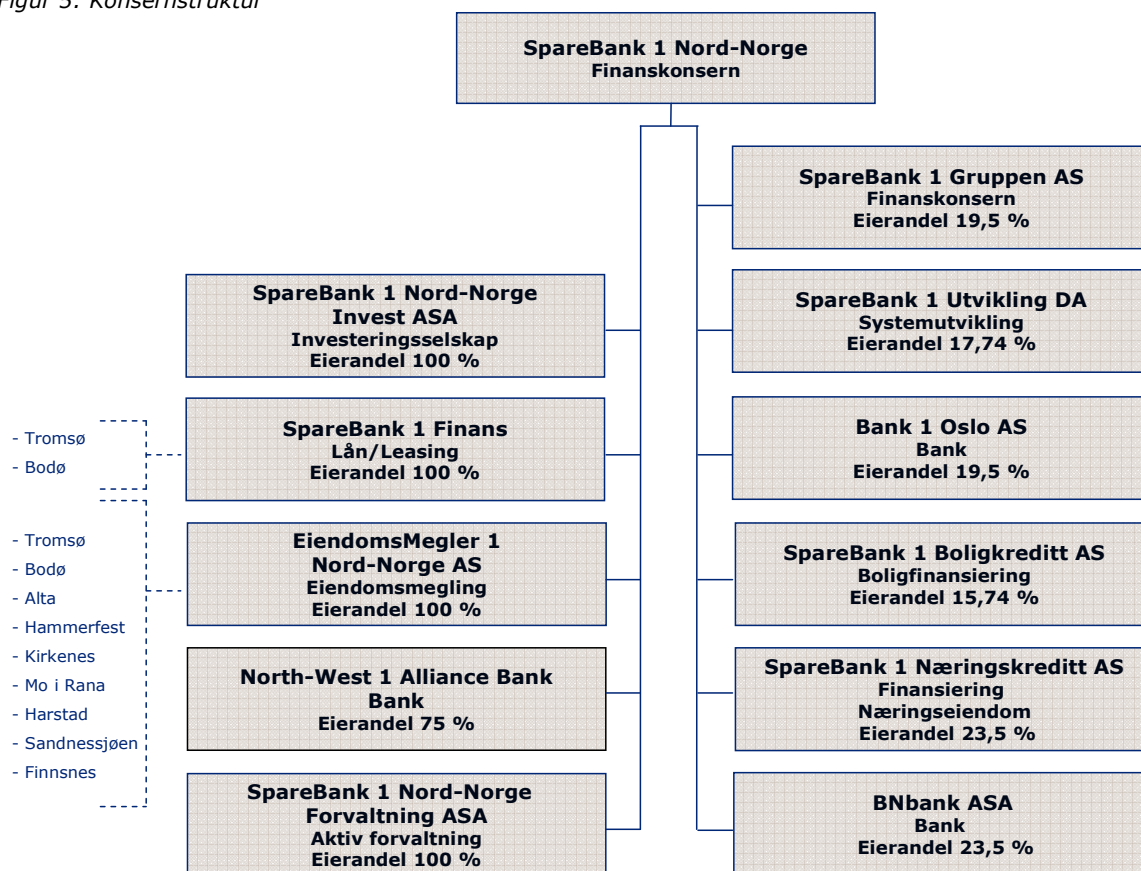
5.2 Kontroll- og styringsmodell

5.2.1 Organisering, ansvar og roller

5.2.1.1 Konsernstruktur

Konsernet SpareBank 1 Nord-Norge består av følgende selskaper:

Figur 5: Konsernstruktur

Kort beskrivelse av selskapene:

SpareBank 1 Finans Nord-Norge AS

Selskapet har forretningsansvar for produktområdene leasing og salgspantfinansiering med sitt primære markedsområde i Nord-Norge. Morbank og kapitalvareleverandører er viktige distribusjonskanaler for selskapet som er 100 % eid av SpareBank 1 Nord-Norge.

EiendomsMegler 1 Nord-Norge AS

Selskapet er 100 % eid av SpareBank 1 Nord-Norge og driver eiendomsmeglervirksomhet i de tre nordligste fylkene. Selskapet er medlem i en landsdekkende kjede med andre eiendomsmeglerselskaper eid av SpareBank 1-banker.

SpareBank 1 Nord-Norge Invest AS

SpareBank 1 Nord-Norge Invest AS er heleid av SpareBank 1 Nord-Norge. Selskapets formål er på forretningsmessig grunnlag å delta med egenkapital, nettverk og kompetanse i selskaper med betydelig utviklingspotensial, primært innenfor konsernets markedsområde.

North-West 1 Alliance Bank

SpareBank 1 Nord-Norge åpnet i september 2010 bankvirksomhet i Russland gjennom North-West 1 Alliance Bank. Banken eies med 75 % av SpareBank 1 Nord-Norge og 25 % av den russiske samarbeidspartneren Bank Tavrichesky i St. Petersburg. Hovedkontoret til den nye banken ligger i St. Petersburg, mens det er en egen filial i Murmansk.

Ved åpningen var det 37 ansatte i North-West 1 Alliance Bank, inkludert 3 ledere rekruttert fra SpareBank 1 Nord-Norge.

Hovedvirksomheten til North-West 1 Alliance Bank skal være å tilby finansielle produkter og tjenester til nordiske bedrifter og personer som etablerer seg i Nordvest-Russland.

SpareBank 1 Nord-Norge Forvaltning ASA

Selskapet er et verdipapirforetak som driver aktiv forvaltning av kundemidler. Selskapet er heleid av SpareBank 1 Nord-Norge.

SpareBank 1 –alliansen og SpareBank 1 Gruppen AS

SpareBank 1-alliansens formål er å anskaffe og lever konkurransedyktige, finansielle tjenestrerog produkter samt å ta ut stordriftsfordeler i form av lavere kostnader og/eller høyere kvalitet. Alliansen bidrar på denne måten til at privatpersoner og bedrifter opplever lokal forankring, dyktighet og en enklere hverdag. Videre skal alliansen bidra til å sikre bankens verdiskapning til glede for egen region og bankens eiere.

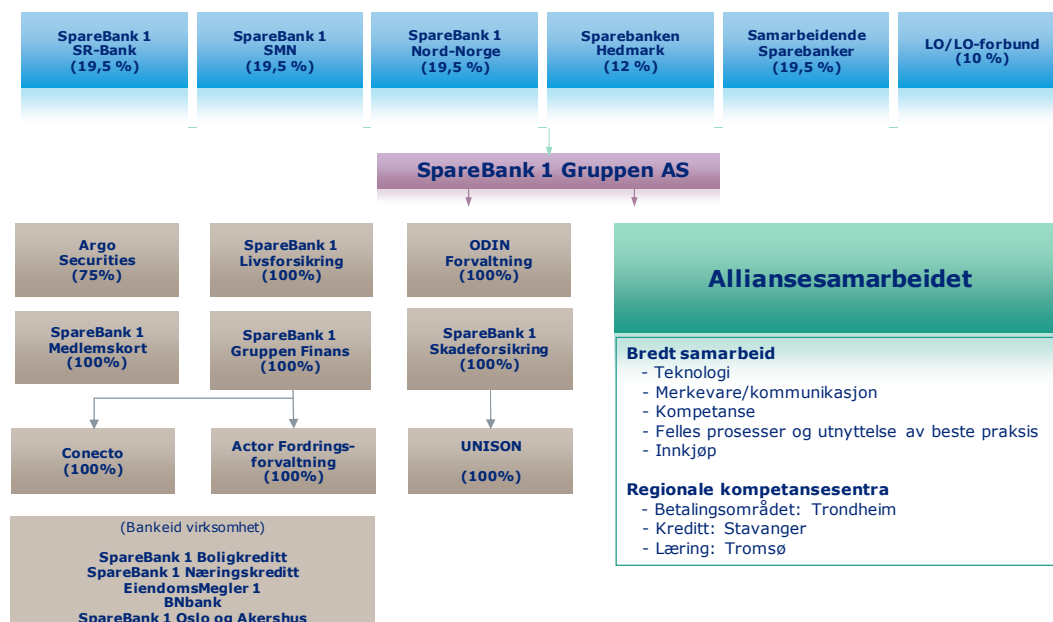
SpareBank 1-bankene driver alliansesamarbeidet og utvikling av produktselskaper gjennom det felleseide selskapet SpareBank 1 Utvikling og holdingselskapet SpareBank 1 Gruppen.

SpareBank 1 gruppen har administrativt ansvar for samarbeidsprosessene i SpareBank 1 –alliansen, der teknologi, merkevare, kompetanse, felles prosesser og utnyttelse av beste praksis og innkjøp står sentralt.

SpareBank 1 –bankene deltar i stor utstrekning i felles utviklingsarbeid. Alliansens viktigste prosjekter har også i 2010 vært spesielt konsentrert om å øke tilbudet av selbetjente løsninger i alle kanaler, for både person- og bedriftskunder, og styrke rådgiververktøyene ytterligere til glede for kundene.

I alliansen inngår EiendomsMegler 1. som er Norges største eiendomsmeglerforetak. EiendomsMegler 1 har felles kjedekontor, mens meglerkontorene eies direkte av de enkelte SpareBank 1 –bankene.

Figur 6 SpareBank 1-alliansen

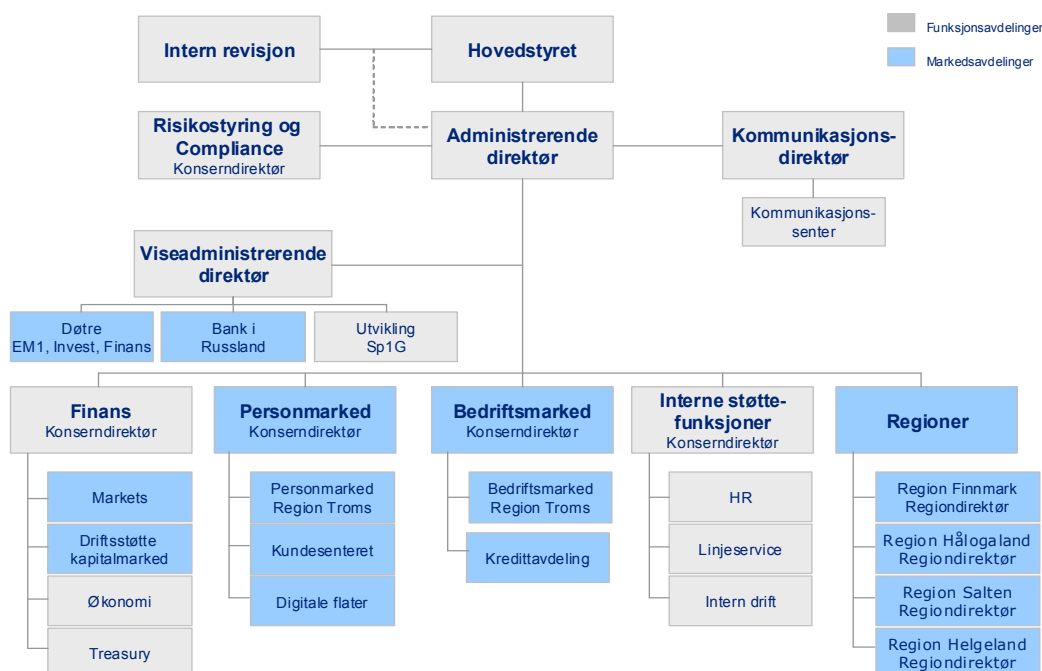

5.2.2 Organisering og konsernets styrings og kontrollmodell

5.2.2.1 Organisering av banken

Organisering av kunderettet virksomhet og fagavdelinger i SpareBank 1 Nord-Norge fremgår av organisasjonskartet nedenfor:

Figur 7 - Organisasjonskart

Administrerende direktør har ansvaret for å iverksette strategier og risikostyring som bidrar til å oppfylle de målene hovedstyret setter for virksomheten, herunder effektive styringssystemer og internkontroll.

Konsernledermøtet er administrerende direktørs kollegium for den overordnede ledelse av banken, og består av administrerende direktør, viseadministrerende direktør, konserndirektør for bedriftsmarked og personmarked, finansdirektør, konserndirektør interne støttefunksjoner, kommunikasjonsdirektør og konserndirektør risikostyring og compliance.

5.2.2.2 Konsernets kontroll og styringsmodell

Konsernets kontroll- og styringsmodell ivaretar organisatoriske krav til uavhengighet i risikorapporteringen, hvor ansvar og roller i den daglige risikostyringen er vektlagt spesielt.

SpareBank 1 Nord-Norge har gjennom flere år, både i egen regi og gjennom SpareBank 1-samarbeidet, lagt ned store ressurser i å utvikle effektive risikostyringsprosesser for å identifisere, måle og styre risiko.

Alle ledere er ansvarlige for å ha full innsikt i risikobildet innenfor eget forretnings- og/eller fagområde til enhver tid. For å tilfredsstille konsernets overordnede mål, har konsernet valgt en tredeling av risikostyringsprosessen:

Figur 8 - Ansvar og roller i risikostyringsprosessen

De mest sentrale rollene i risikostyringsprosessen er:

- en utøvende funksjon (inkluderer både linje (kundeansvar) og fagavdelinger (styring/støtte/kontroll))
- en uavhengig overvåkingfunksjon (avdeling for risikostyring)
- en uavhengig bekreftelsesfunksjon (Intern revisjon)

Konsernets kontroll- og styringsmodell skal sikre uavhengighet i beslutning og rapportering, og ansvar og roller i den daglige risikostyringen er vektlagt spesielt. Et viktig prinsipp er derfor at risikostyringsprosessen er en integrert del av den daglige virksomheten.

Avdeling for risikostyring skal følge opp og støtte linje- og fagavdelingene i deres arbeid med kvalitet og risikostyring.

5.2.2.3 Ansvar for risikostyring og kontroll

Et viktig fundament i en effektiv risikostyring er en sterk risikokultur som kjennetegnes ved høy bevissthet om risiko og risikostyring i hele konsernet. Et slikt grunnlag

innebærer at hver medarbeider har en god forståelse for bankens virksomhet og egne handlinger, og de risiki som er forbundet med dette.

Ansvar for risikostyring er delt mellom hovedstyret, styrene i datterselskapene, konsernledelsen og linjeledelsen. Risikostyring og kontroll er en del av SpareBank 1 Nord-Norges virksomhetsstyring som er beskrevet i "Eierstyring og selskapsledelse" (se vår hjemmeside). Det er lagt vekt på ansvar gjennom personlige fullmakter og uavhengighet mellom forretningsområdene og organisatoriske enheter som overvåker forretningsområdene.

Hovedstyret i SpareBank 1 Nord-Norge har det overordnede ansvaret for konsernets risikoeksponeringer og håndtering av de ulike risikoområdene. Dette innebærer ansvar for å fastsette de overordnede målsettingene som risikoprofil, avkastningsmål og hvordan kapitalen skal fordeles på de ulike forretningsområdene. Hovedstyret fastlegger også de overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risikostyringen i konsernet, samt alle vesentlige aspekter ved risikostyringsmodellene og beslutningsprosessene.

Hovedstyrets oppgaver er nedfelt i en egen årsplan som revideres årlig. Dette for å sikre at hovedstyret har tilstrekkelig tid til- og fokus på tillagte sentrale oppgaver.

Hovedstyret har opprettet et kompensasjonsutvalg som skal vurdere adm. direktørs lønns- og bonusbetingelser/ordninger. Utvalget består av hovedstyrets leder, nestleder og ett medlem.

Hovedstyret har opprettet et revisjonsutvalg. Revisjonsutvalget er et forberedende organ for hovedstyret i saker som vedrører overvåkning av finansiell informasjon og selskapets internkontroll og risikohåndtering. Administrerende direktør er ansvarlig for å gjøre informasjon og anbefalinger tilgjengelig for utvalget etter behov og på forespørsel.

Revisjonsutvalget består av tre medlemmer fra styret. Disse er uavhengige i tråd med definisjonen i "Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse (Corporate Governance)".

Administrerende direktør har ansvaret for konsernets risikostyring, herunder utvikling av effektive styringssystemer, intern kontroll og løpende oppfølging. Adm. direktør er også ansvarlig for delegering av fullmakter og rapportering til hovedstyret.

Forretningsområdene har ansvaret for den samlede risikostyringen innenfor eget virksomhetsområde. Dette innebærer at ledere skal etablere og gjennomføre en forsvarlig risikostyring innenfor sitt ansvarsområde, og sørge for at dette ansvaret utøves på en aktiv måte i samsvar med bankens policy for risikostyring, fullmakter, instruks og rutineverk.

Avdeling for risikostyring og compliance er organisert uavhengig av forretningsenhetene og rapporterer til administrerende direktør. Avdelingen har det overordnede ansvaret for helhetlig risikostyring, intern kontroll og konsernets etterlevelse av regler og bestemmelser, herunder ansvar for konsernets risikomodeller og for videreutvikling av effektive risikostyringssystemer.

Kredittavdelingen er konsernets sentrale avdeling innenfor kredittområdet. Avdelingen har ansvaret for utarbeidelse og vedlikehold av mål, strategier, retningslinjer og rutiner, operativ styring og oppfølging av konsernets kredittvirksomhet og kreditttrisikohåndtering. Kredittavdelingen har en frittstående rolle i forhold til forretningsområdene og lokalbankene.

Internrevisjonen skal gi objektive råd til styret og ledelsen om konsernets risikostyring, utforming av kontroller, samt etterlevelse av etablerte rutiner, prosedyrer

og retningslinjer. Det faglige ansvaret for konsernets interne revisjonsfunksjon ivaretas av ekstern leverandør av revisjonstjenester, noe som sikrer uavhengighet, kompetanse og kapasitet.

Konsernkredittutvalg innstiller på alle saker som i hht konsernets retningslinjer skal behandles av hovedstyret. Utvalget har en sentral rolle ved utforming av konsernets kredittstrategier, kredittpolicyer og kredittregelverk.

Balansekomiteen ledes av viseadministrerende direktør. Komiteen behandler saker knyttet til styring av markeds- og finansieringsrisiko, og har ansvaret for å følge opp etterlevelse av rammer fastsatt av hovedstyret. Komiteen følger opp og fastsetter internprising av kapital og kapitalstruktur.

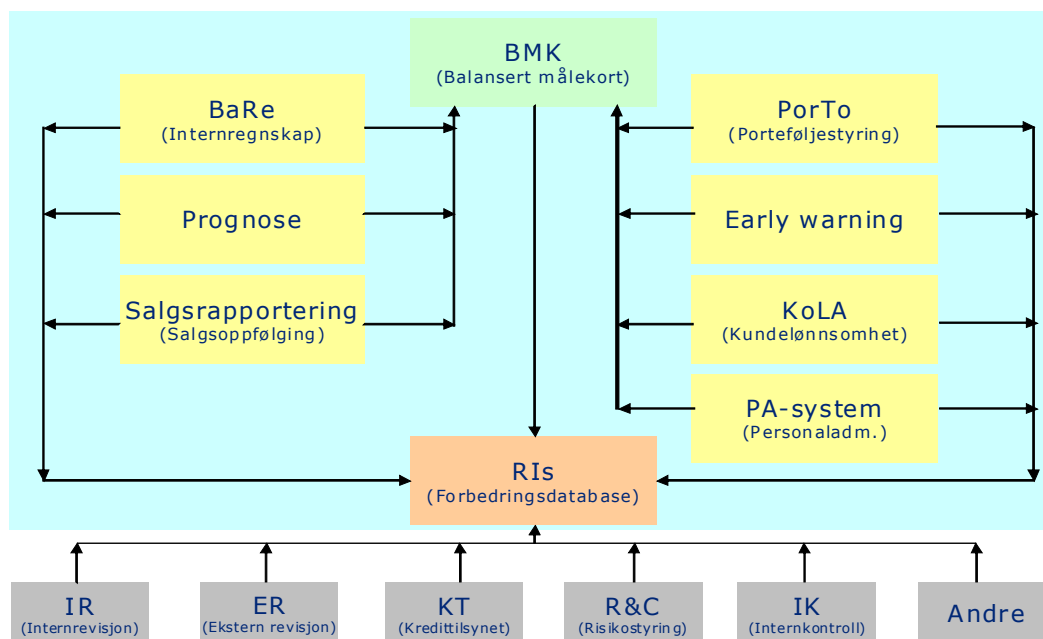
Valideringskomiteen ledes av viseadministrerende direktør. Komiteens hovedoppgaver er å sikre at

- IRB-systemet er tilpasset porteføljene det anvendes på.
- forutsetningene som IRB-systemet bygger på er rimelige.
- IRB-systemet måler det som det er ment å skulle måle.
- IRB-systemet er godt integrert i organisasjonen, og at det utgjør en sentral del av bankens risikostyring og beslutningstaking.
- SpareBank 1 Nord-Norge etterlever Forskrift om Kapitalkrav.

5.2.3 Ledelsesinformasjonssystemer og rapportering/oppfølging

Banken har de siste årene brukt mye tid og ressurser på å utvikle gode styringssystemer/ ledelsesinformasjonssystemer.

Figur 9 - Ledelsesinformasjonssystemer

Flere av ledelsesinformasjonssystemene er sentrale i avlesing, analyse, dokumentasjon, rapportering og lagring av informasjon knyttet til både viktige parametre i konsernets IRB-system, forretningsmessig oppfølging og styring, samt oppfølging av forbedringstiltak. De viktigste systemene i denne sammenheng er:

- Balansert målekort (BMK)
 - Måler sentrale indikatorer som er tett knyttet til IRB-systemet. Gjelder blant annet risikojustert avkastning, andel høyrisiko og mislighold.

➤ Porteføljestylingssystemet (PorTo)

Konsernets sentrale system for å avlese og rapportere sentrale risikoparametre:

- Misligholdssannsynlighet (PD)
- Tapssannsynlighet gitt mislighold (LGD)
- Eksponering gitt mislighold (EAD)
- Forventet tap (EL)
- Uventet tap (UL)
- Risikojustert avkastning
- Tapsutsatte engasjementer

Porteføljestylingssystemet gir også oversikt over faktisk migrasjon og grunnlagsdata for validering og stresstesting.

➤ Early Warning

Konsernets early warning system gir mulighet for løpende oppfølging av sentrale risikodrivere: Dette er viktige indikatorer for bedre oppfølging av kundene og potensiell misligholdsutvikling. Informasjonen fra early warning systemet er viktig for å fange opp sentrale utviklingstrekk på et tidligst mulig tidspunkt.

➤ Risiko- og informasjonssystemet (RIs) og Taps- og hendelsesdatabase

- Forbedringsdatabase for strukturert og dokumentert oppfølging av arbeid med forbedringsområder og tiltak knyttet til ulike hoved- og delprosesser, hendelser eller sentrale fagområder i konsernet. Et sentralt system i forbindelse med overvåking og styring av operasjonell risiko.

Internkontrollrapportering/Lederbekreftelse

Ledende personale, definert som banksjefer, fagsjefer, avdelingsledere og direktører, skal innenfor sine respektive ansvarsområder rapportere oppover i organisasjonen hvordan risikostyringen er gjennomført i forhold til godkjent rammeverk og risikoeksponering. Dette skal gi administrerende direktør og hovedstyret tilstrekkelig materiale for å ta stilling til om risikostyringen er forsvarlig ivaretatt. Slik bekreftelse eller rapportering skal skje minst en gang årlig, eller når vesentlige forhold tilsier det. Lederbekreftelsen koordineres av avdeling for risikostyring og compliance.

Hensikten med den årlige rapporteringen er først og fremst:

- å ivareta ledernes ansvar for forsvarlig og målrettet drift, samt å sikre at dette ansvaret blir ivaretatt på en systematisk og likeartet måte i banken/konsernet.
- å legge grunnlaget for et aktivt engasjement fra bankens styrer, kontrollkomité og daglige ledere
- å medvirke til at bankens organisasjon og dens ledere regelmessig vurderer de forskjellige forretnings- og kontrollmessige risikoer, og valg av kontrolltiltak.

Rapporteringen er viktig i konsernets lederutviklingsprosess for bedre forståelse for betydningen av god risikostyring og kvalitet. Rapporteringen skal være et sentralt virkemiddel i forbindelse med opplæring i banken.

Risikorapport til administrerende direktør og hovedstyret

Avdeling for risikostyring og compliance utarbeider hvert tertial en risikorapport som oversendes administrerende direktør og hovedstyret. Formålet med risikorapporten er å:

- orientere administrerende direktør og hovedstyret i SpareBank 1 Nord-Norge om status og forventet utvikling i risikoprofilen til banken og konsernet
- gi administrerende direktør og hovedstyret et bedre styrings- og beslutningsgrunnlag
- gi administrerende direktør og hovedstyret en bekreftelse på etterlevelsen og oppfyllelsen av de strategiske nøkkeltall og rammer som er nedfelt i bankens strategier

- gi administrerende direktør og hovedstyret mulighet til å ivareta sitt lovmessige kontrollansvar

5.3 ICAAP

5.3.1 Formål

Styring av risiko og kapitalanvendelse er et sentralt virkemiddel i SpareBank 1 Nord-Norge for å nå bankens målsettinger slik de er nedfelt i bankens forretningsstrategi. Konsernets lønnsomhet og mulighetene for å oppfylle målsettingene overfor egenkapitalbeviserne, ansatte og samfunnet, er avhengig av evnen til å identifisere, måle, styre og prise de risiki som oppstår i forbindelse med tilbudet av finansielle produkter og tjenester. Risikostyringen skal sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning gjennom:

- En sterk organisasjonskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring og kvalitet
- En god forståelse av hvilke risiki som driver inntjeningen
- Å tilstrebe en effektiv kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi
- Å unngå at uventede hendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad
- Utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter

Konsernet har som mål å ha en moderat risikoprofil, samt målsetting om å opprettholde nåværende internasjonale rating for derved å sikre en langsiktig god tilgang på innlån fra kapitalmarkedene.

5.3.2 Rammeverk og prosess for risiko- og kapitalstyring

Fornyelse og revisjon av overordnede og sentrale styringsdokumenter er gjenstand for årlig drøfting og behandling av hovedstyret. Dette for å sikre bred forståelse for sammenhengen mellom et godt rammeverk for styring og kontroll, og aktivt bruk av rammer/mål for styring av risiko sett mot kravene i kapitaldekningsreglene.

For å sikre at alle vesentlige forretnings- og risikoområder får en tilfredsstillende behandling i konsernledelsen og hovedstyret, utarbeides det årlig en årsplan for styret. Årsplanen skal sikre:

- jevnlig gjennomgang og revisjon av viktig forretningsmessige dokumenter og områder
- fokus på forretningsmessige muligheter og trusler – økt konkurransekraft
- revisjon av satsingsområder og styringsmål
- vurdering av organisasjonens kapabilitet og kompetanse – herunder muligheter og sårbarhet
- vurdering av ansvar og roller – styringsmodell

SpareBank 1 Nord-Norges rammeverk for identifisering og styring av risiko fremgår av skissen nedenfor:

Figur 10 – Rammeverk risiko- og kapitalstyring

Hovedstyret har gjennom "Policy for risikostyring og compliance" for konsernet lagt føringer på struktur, ansvar og metodikk knyttet til helhetlig risikostyring i SpareBank 1 Nord-Norge.

Arbeidet med helhetlig risikostyring er en sentral del av konsernets totale forretningsprosess. Sentrale fagavdelinger er involvert i prosessen gjennom både analyser, overvåking, styring og rapportering av risiko. Ansvar for gjennomføring av ulike prosesser/rapporteringer i SpareBank 1 Nord-Norge er:

- utviklingsavdelingen - strategiske analyser, strategirevisjon og konjunkturbarometer
- økonomiavdelingen - regnskapsrapportering, kapitaldekning, offentlig bankstatistikk og analyseoppgaver
- Treasury og Market - funding og egenkapital, rapportering av markedsrisiko, konsernansvar compliance verdipapirforetaket
- kredittavdelingen - drift og opplæring kredittprosess/-systemer, IRB-modeller, rapportering kredittrisiko
- avdeling for risikostyring og compliance - helhetlig risikoanalyse, risikorapportering og overvåking compliance, porteføljestyringsystem, rapportering av operasjonell risiko

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring, er rammeverket basert på vesentlige elementer som reflekterer måten hovedstyret og ledelsen styrer konsernet etter.

- Strategisk målbilde
- Organisering og organisasjonskultur
- Risikoidentifikasjon
- Risikoanalyse
- Risikostrategier
- Kapitalstyring (inkl. avkastning og kapitaldekning)
- Rapportering
- Oppfølging
- Beredskapsplaner
- Compliance (etterlevelse)

I prosessen for risiko- og kapitalstyring er organisasjonskulturen grunnmuren for de andre elementene.

Forretningsstrategi

SpareBank 1 Nord-Norge gjennomfører løpende revisjon av konsernets forretningsstrategi. Dette innebærer en gjennomgang av endringer i rammebetingelser, herunder konkurransesituasjonen, krav fra offentlige myndigheter, endring i kundeatferd og krav til kompetanse og organisering.

Organisasjonskultur

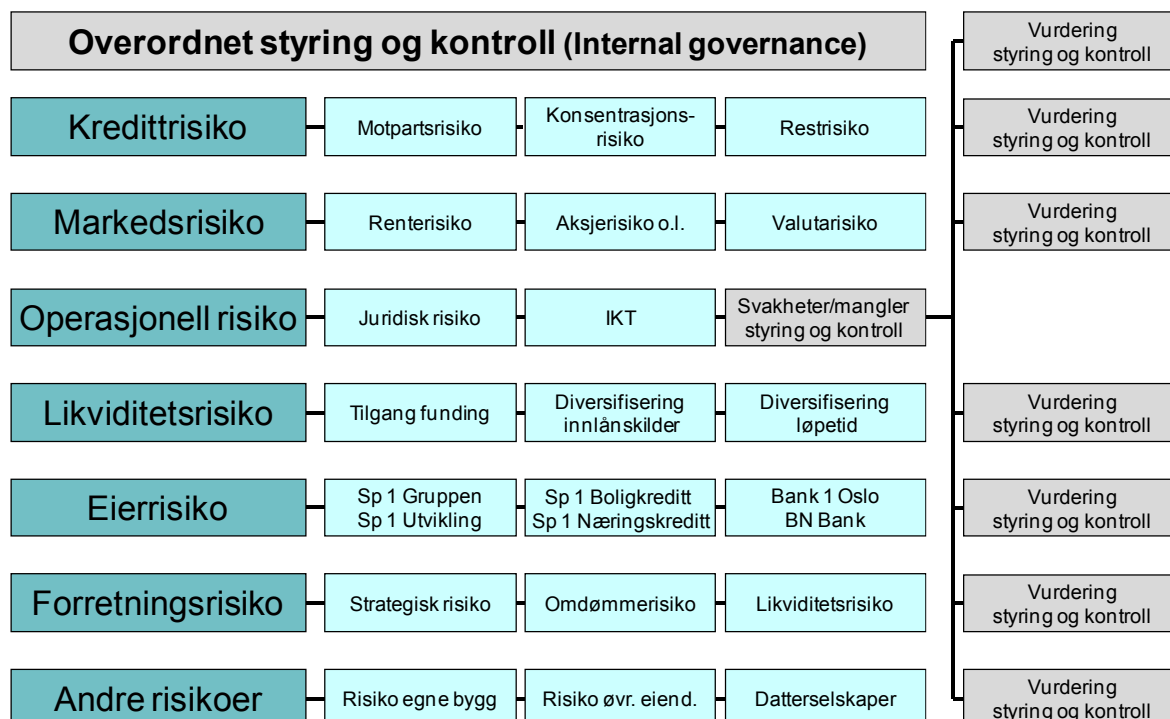
Organisasjonskulturen er grunnmuren i konsernets risiko- og kapitalstyring og omfatter ledelsesfilosofi, lederstil og menneskene i organisasjonen med deres individuelle egenskaper som integritet, verdigrunnlag og etiske holdninger. En mangelfull organisasjonskultur kan vanskelig kompenseres med andre kontroll- og styringstiltak, og SpareBank 1 Nord-Norge har derfor etablert et tydelig verdigrunnlag og etiske retningslinjer (SNN-koden) som er kommunisert og gjort kjent i hele organisasjonen.

Konsernets rammer og retningslinjer for "Eierstyring og selskapsledelse" og "SNN-koden" har en viktig rolle i den forretningsmessige styringen av virksomheten. Retningslinjene setter fokus på holdninger og etikk og hvordan vi gjør forretninger med kunder og andre forbindelser i SpareBank 1 Nord-Norge. Disse utgjør et viktig element i bankens styring av omdømmerisiko.

Risiko- og kapitalstyring

Alle vesentlige risiki er gjenstand for fortløpende vurderinger gjennom året. De vesentligste risiki kvantifiseres gjennom forventet tap og behov for økonomisk kapital og er et viktig grunnlag for bankens prosess for kapitalstyring. Kapitalvurderingsprosessen innbefatter hoved- og underrisikogrupper som vist nedenfor. Sentralt i vurderingen av kapitalbehov er også vurdering av styring og kontroll knyttet til de ulike forretnings- og risikoområder.

Figur 11: Risikotyper, styring og kontroll

SpareBank 1 Nord-Norges prosess for kapitalstyringen skal i størst mulig grad sikre:

- En effektiv kapitalanskaffelse og kapitalanvendelse i forhold til konsernets strategiske målbilde og vedtatte forretningsstrategi
- Konkurransedyktig avkastning
- En tilfredsstillende kapitaldekning ut fra valgt risikoprofil
- Konkurransedyktige vilkår og en god langsiktig tilgang på innlån fra kapitalmarkedene
- At konsernet minimum klarer å opprettholde nåværende internasjonale ratinger
- Utnyttelse av vekstmuligheter i konsernets definerte markedsområde
- At ingen enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad

Det er en grunnleggende målsetting at innenfor den vedtatte forretningsstrategien skal den risikojusterte kapitalen i størst mulig grad allokteres til de områdene som gir høyest risikojustert avkastning.

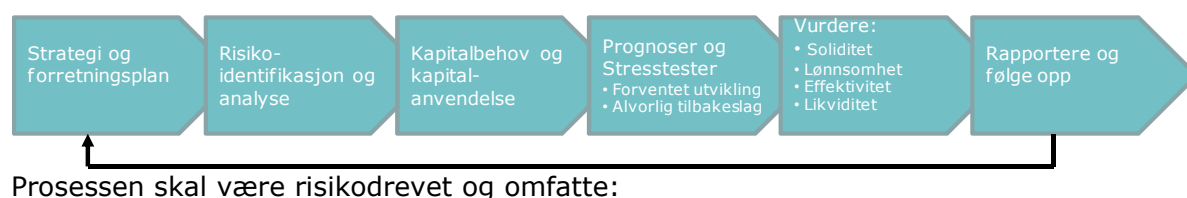
Kapitalen i SpareBank 1 Nord-Norge har ulike formål:

- Egenkapitalen med tillegg for eventuelle fondsobligasjoner skal dekke konsernets definerte behov for risikojustert kapital. Risikojustert kapital beskriver hvor mye kapital som er nødvendig for å dekke den faktiske risikoen som konsernets samlede aktiviteter genererer.
- Ansvarlige lån skal ha som formål å være en sikkerhetsbuffer som det ikke skal tas risikoeksponering på.

Gjennom lovverket er SpareBank 1 Nord-Norge underlagt et regelverk for minstekrav til kapitaldekning og soliditet. CEBS (Committee of European Banking Supervisors) har gitt retningslinjer for tilsynsmyndigheter når de skal vurdere institusjonenes prosesser for styring av risiko og kapitalbehov i form av en ICAAP-prosess (Internal Capital Adequacy Assessment Process).

Styret er ansvarlig for å initiere ICAAP-prosessen og kapitalplanleggingen, samt godkjenne utforming og metodevalg. I tillegg er styret ansvarlig for å sette mål for konsernets kapitalnivå som er tilpasset risikoprofil og forretningsmessige rammebetingelser. Denne prosessen er en integrert del av konsernets samlede risikostyring:

Figur 12 – ICAAP

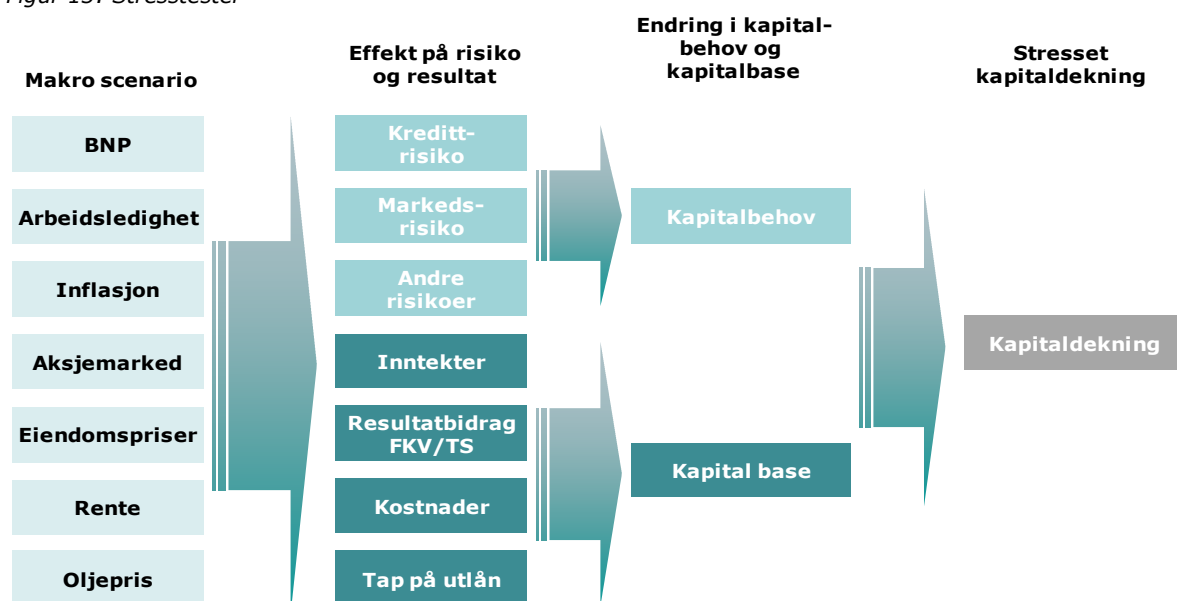
Prosesen skal være risikodrevet og omfatte:

Prognoser og stresstester

Sentralt i vurdering av konsernets langsiktige kapitalbehov er prosess og modeller for stresstester. Hensikten er å identifisere forhold som kan påvirke risikobildet og kapitaldekningen i negativ retning. Stresstestene skal omfatte alle vesentlige deler av risikobildet, og skal inkludere en vurdering av betydningen for konsernets soliditet.

Konsernets prognose-og stresstestmodell tar utgangspunkt i ulike makro scenarioer, og ser på effekten på sentrale resultat – og risikodrivere samt konsernets økonomiske nøkkeltall. I dette arbeidet er spesielt effekter på konsernets kapitaldekning av vesentlig betydning.

Figur 13: Stresstester

Stresstestene skal representere forhold som vil kunne inntreffe fra tid til annen, og som SpareBank 1 Nord-Norge bør ta høyde for av hensyn til langsiktig drift. Vurdering og fastsettelse av nødvendig kapitalbehov inngår i en samlet risikovurdering, sammen med vurdering av fremtidige vekstplaner og strategier.

Analyse av nåsituasjonen og anslått utvikling på kort sikt danner utgangspunkt for anslagene lengre fram i tid. Horisonten for anslagene er minimum 3 år og analysen skal:

- hensynta alle vesentlige typer risiko i konsernet

- være en integrert del av forretningsstrategien, styringsprosessen og beslutningsstrukturen
- være fremoverskuende
- være basert på anerkjente og betryggende metoder og fremgangsmåter for måling av risiko
- gjennomgå regelmessig og minst årlig av styret

Hovedformålet med stresstesting er å analysere modellenes egenskaper i ulike scenarier der konjunkturutviklingen er svak, og gi tilhørende anslag på kapitalbehovet. I tillegg skal banken gjennom bruk av prognosemodellen vurdere konsernets resultat-, risiko- og soliditetsutvikling gitt ulike scenarier. Utfordringen er å identifisere relevante framtidige scenarier, og å illustrere sammenhengen mellom makroutviklingen i scenariene og mikroutviklingen for alle variablene som påvirker resultatet, balansen og risikonivå. Scenariene bør være relevante i den forstand at de dekker forhold som anses å kunne forstyrre den makroøkonomiske stabiliteten i norsk økonomi med påfølgende økning i kredittrisikoen i norske banker.

Prognosemodellen og stresstestene skal tilfredsstillende de krav som stilles til IRB-banker gjennom kapitalkravsforskriften (Pilar 1) og retningslinjer for vurdering av risikonivå og beregning av kapitalbehov i institusjonene (Pilar 2).

Risikomåling og risikojustert kapital

Internt benytter konsernet risikojustert kapital som målebegrep for beregning av risiko.

Risikojustert kapital angir hvor stort tap som kan oppstå i virksomheten under ekstreme forhold. Beregning av risikojustert kapital er således en sentral størrelse i vurderingen av konsernets behov for egenkapital for å drive virksomheten på en forsvarlig måte. Risikojustert kapital gjør det mulig å sammenligne risiko på tvers av risikoformer og forretningsområder.

Konsernets reviderte målsetting er en kjernekapitaldekning på 11 % eller høyere. I tillegg skal konsernets kapitaldekning i et fremskrevet krisescenario ha tilstrekkelige buffere, slik at kjernekapitaldekningen ikke faller under 8 %. Ved utgangen av 2010 var kapitaldekningen for konsernet på 11,95 %, hvorav 10,89 % var kjernekapitaldekning. Både de eksterne og interne kravene blir sammenholdt med konsernets kjernekapital, og bokført egenkapital og kjernekapital vil normalt være høyere enn risikojustert kapital. Dette gir en buffer sett i forhold til fastsatte eksterne og interne minstekrav, noe som gir konsernet nødvendig strategisk handlefrihet og langsiktig stabilitet.

Rapportering og oppfølging

Et viktig element i en effektiv risikostyring er overvåking av den løpende risikoeksponeringen. Alle ledere er ansvarlig for den daglige risikostyringen innenfor sitt eget ansvarsområde, og de skal til enhver tid påse at risikoeksponeringen er innenfor de rammer som er besluttet av styret eller administrerende direktør.

Konsernets overordnede risikoeksponeringer og risikoutvikling følges opp gjennom periodiske risikorapporter til administrerende direktør og styret. Overordnet risikoovervåking og rapportering foretas av avdeling for risikostyring som er uavhengig av de enkelte forretningsenhetene i konsernet.

Compliance (etterlevelse)

Konsernet er opptatt av å ha gode prosesser for å sikre etterlevelse av gjeldende lover og forskrifter. Effektive virkemidler for å oppnå dette er:

- Et tydelig verdigrunnlag som er klart kommunisert og forstått i organisasjonen
- En prosess for å fange opp, kommunisere og implementere endringer i lover og forskrifter
- En prosess for å følge opp og rapportere etterlevelsen av lover og forskrifter

6. INFORMASJON PER RISIKOGRUPPE

6.1 Sentrale risikogrupper og målemetoder

SpareBank 1 Nord-Norge eksponeres for ulike typer risiko, og de viktigste risikogruppene er:

Strategisk risiko: Risiko for svikt i inntjening og generering av kapital som skyldes endringer i rammebetingelser, dårlige forretningsmessige beslutninger, dårlig implementering av beslutninger eller manglende tilpasning til endringer i forretningsmessige rammebetingelser.

Kredittrisiko: Risiko for tap som følge av kundens manglende evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser.

Markedsrisiko: Risiko for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler som renter, valutakurser og verdipapirmarkeder.

Operasjonell risiko: Risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser. Operasjonell risiko omfatter juridisk risiko, men ikke strategisk risiko eller omdømmerisiko.

Likviditetsrisiko: Risiko for at konsernet ikke klarer å finansiere økninger i eiendelene og innfri sine forpliktelser etter hvert som finansieringsbehovet øker.

Eierrisiko: Risiko for tap i datterselskaper, SpareBank 1 Gruppen AS, SpareBank 1 Boligkreditt AS, SpareBank 1 Næringskreditt AS og BN Bank AS er knyttet til den risiko som det enkelte selskap påtar seg i sin drift, så vel som risikoen for at det må tilføres ny kapital i ett eller flere av disse selskapene.

Forretningsmessig risiko: Risiko for sviktende inntjening og kapitaltilførsel knyttet til mangel på diversifisering av forretningsgrunnlag eller mangel på tilstrekkelig og permanent lønnsomhet for eksempel på grunn av for høy cost/income rate.

Omdømmerisiko: Risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, grunnfondsbevisiere og myndigheter.

Etterlevelsesrisiko (compliance): Risiko for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner/bøter, økonomisk tap eller svekket omdømme som følge manglende etterlevelse av lover/forskrifter, standarder eller interne retningslinjer.

Det er benyttet statistiske metoder for beregning av forventet tap og for risikojustert kapital (økonomisk kapital), men beregningene forutsetter likevel i noen tilfeller bruk av ekspertvurderinger. For risikotyper hvor det ikke finnes anerkjente metoder for å beregne kapitalbehov legger banken vekt på å definere rammer for styring av risikoen som søker å sikre lav sannsynlighet for at en større tapshendelse skal inntreffe.

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregninger av forventet tap og behov for risikojustert kapital (uventede tap).

Forventet tap: Beskriver det beløpet man statistisk må forvente å tape i en 12 måneders periode.

Risikojustert (økonomisk) kapital: Beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Hovedstyret har vedtatt at den risikojusterte kapitalen skal dekke 99,9 prosent av alle mulige uventede tap.

Avkastningen på risikojustert kapital er et viktig strategisk resultatmål i den interne styringen av SpareBank 1 Nord-Norge. De viktigste forretningsområdene tildeles kapital i henhold til den beregnede risikoen ved virksomheten, og at det foretas en løpende oppfølging av kapitalavkastningen. Beregningene av risikojustert kapital gjør det mulig å sammenligne risiko på tvers av risikogrupper og forretningsområder.

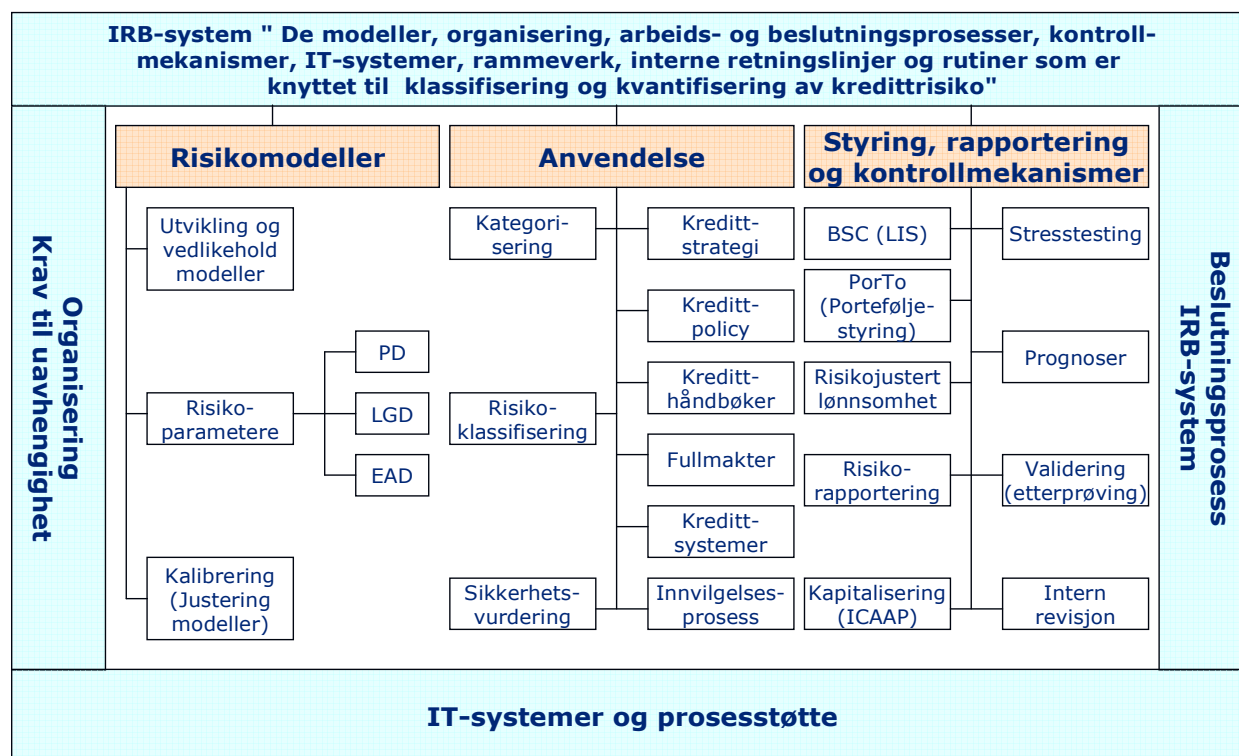
Det er gitt en nærmere beskrivelse av de mest sentrale risiki i påfølgende avsnitt.

6.2 Kredittrisiko

IRB systemet

Prinsippskissen nedenfor viser hvordan IRB systemet berører flere sentrale områder i banken. Målsettingen er å sikre tilfredsstillende oppfyllelse av kapitaldekningskravene som stilles til bankene. Denne målsettingen betinger kvalitet, involvering, etterlevelse og transparens i hele verdikjeden frem til styrets vurdering og fastsettelse strategier og nivået for tilfredsstillende kapitalisering av hele virksomheten. Dette omfatter både kvantitative metoder for risikomåling, kvalitet i de administrative prosesser som frembringer data til de kvantitative risikoestimer og krav til at organisasjonen integrerer og benytter disse data på alle relevante organisatoriske nivå.

Figur 14 Organisering IRB

Styret tar løpende stilling til kapitaldekningsbehovet på grunnlag av den risikomåling som foretas og en samlet vurdering av rammebetingelser og forretningsmessige og strategiske mål. For å overvåke og overprøve alle ledd i verdikjeden skal disse valideres med fokus på om myndighetenes krav og interne kvalitetskrav er oppfylt. Valideringen skjer minimum årlig og det utarbeides en årlig valideringsrapport som behandles av hovedstyret, hvor både kvantitative og kvalitative områder valideres for å verifisere systemets tilstrekkelighet og avdekke behov for tilpasninger og forbedringer.

6.2.1 Styring og kontroll

Figur 15 Elementer i konsernets overordnede rammeverk for kredittstyring.

Kredittrisikoen styres gjennom konsernets overordnede kredittstrategi, kredittpolicy, bevilgningsreglement og kredittbehandlingsrutiner. I avsnittene nedenfor er de enkelte elementene beskrevet nærmere:

Konsernets kredittstrategi fastsettes av styret og oppdateres minimum årlig. Konsernets kredittstrategiske rammer er satt sammen slik at de på en mest mulig hensiktsmessig og effektiv måte måler og fanger opp endringer i den løpende risikoeksponeringen gjennom blant annet forventet tap og behovet for økonomisk kapital. I tillegg setter bankens kredittstrategiske rammer særskilte begrensninger for konsentrasjonsrisiko knyttet til eksponering og risikoprofil på enkeltkunder, kundegrupper og bransjer.

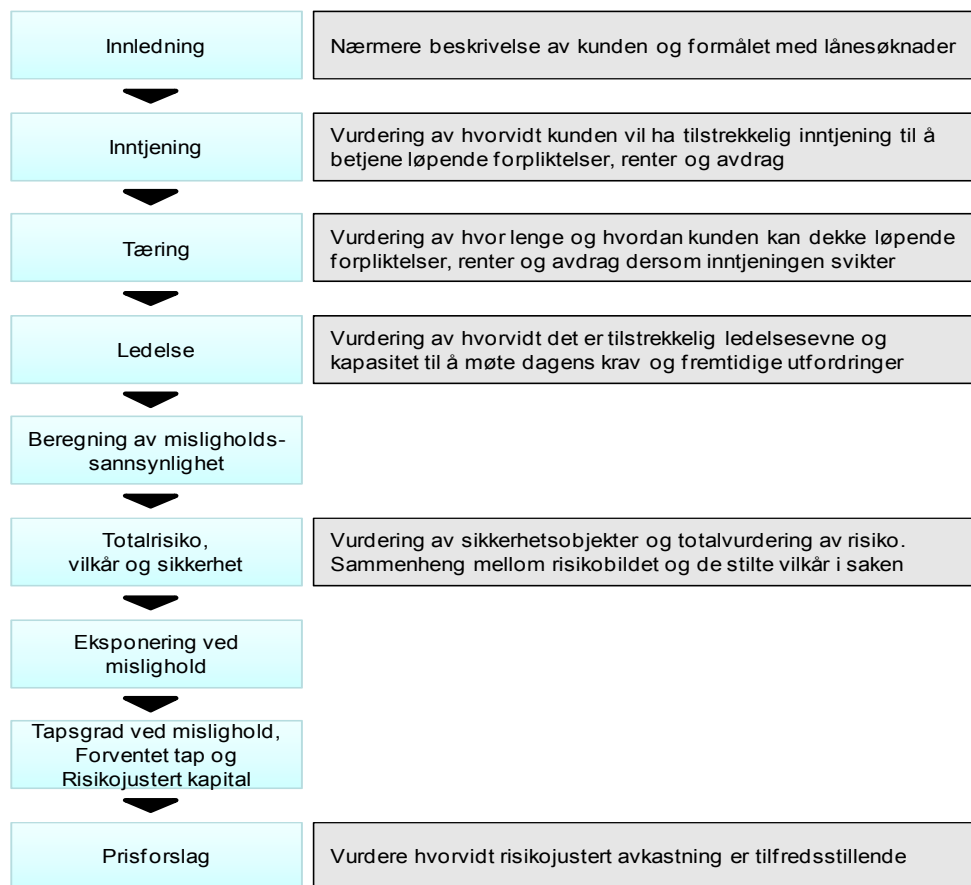
Konsernets kredittpolicy fastsettes av administrerende direktør og oppdateres minimum årlig. Kredittpolicyen beskriver prinsipper for kredittgivning både på overordnet nivå, og knyttet til enkelte særskilte områder som eiendomsfinansiering og prosjektfinansiering. Eksempler på slike prinsipper er krav til andel egenkapitalfinansiering og restriksjoner ved finansiering av engasjementer med høy risiko og for enkelte bransjer.

Konsernets kredittfullmaktsreglement fastsettes av styret, og oppdateres minimum årlig. Styret delegerer innenfor visse rammer fullmakt til administrerende direktør for det operasjonelle ansvaret for beslutninger i låne- og kredittsaker. Administrerende direktør kan innenfor sine fullmakter videredelegere fullmakter. Kredittfullmaktene er personlige, og differensieres blant annet ut fra et risikoperspektiv.

Kredittbehandlingsrutinene regulerer i detalj alle forhold knyttet til konsernets kredittgivning og engasjementsoppfølging

Kredittgivningsprosessen kan beskrives som vist i figur 16 nedenfor.

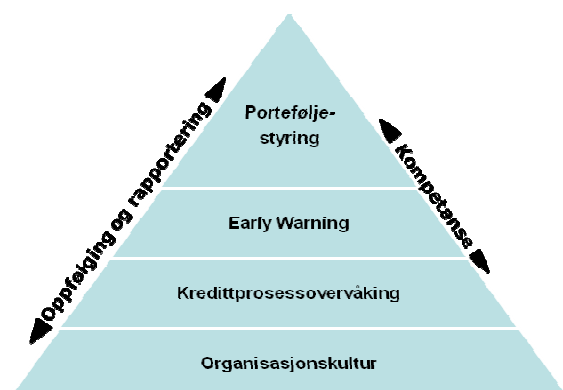
Figur 16 Kredittvurderingsprosessen

Sentralt i konsernets risikostyring er løpende overvåking og oppfølging av engasjementer og kredittporteføljene. Risikoeksposering følges opp ved hjelp av konsernets porteføljestylingssystem. Systemet inneholder informasjon om enkeltkunder og porteføljer, og gir en effektiv oppfølging av risikoprofilen og styring av porteføljen. SpareBank 1 Nord-Norge foretar månedelig oppdatering av porteføljefinformasjonen ved hjelp av interne og eksterne kundedata. Den risikomessige utviklingen i porteføljen følges opp månedlig, med særlig vekt på utviklingen i risikoklassifisering (migrering), forventet tap, behov for økonomisk kapital og risikojustert avkastning.

Rammeverk for engasjemnet- og porteføljeeovervåking er vist i figur xx nedenfor.

Figur 17: Rammeverk for kredittovervåking

Avdeling for risikostyring og compliance foretar en uavhengig risikooppfølging og rapportering av den samlede risikoeksponeringen til konsernledelsen og styret.

Stresstesting av kredittrisikoen

SpareBank 1 Nord-Norge gjennomfører periodisk stresstester av kredittrisikoen. Dette er et viktig verktøy for å analysere hvordan negative hendelser påvirker konsernets resultat, balanse og kapitaldekning. Det gjøres både stresstester av enkeltfaktorer og scenarioanalyser, hvor konsernets portefølje utsettes for en rekke ulike negative makroøkonomiske hendelser gjennom en periode på minimum 3 år.

Validering

Konsernet driver kontinuerlig videreutvikling og etterprøving av risikostyringssystemet for å sikre at dette holder en god kvalitet over tid. Dette arbeidet kan deles inn i tre hovedområder:

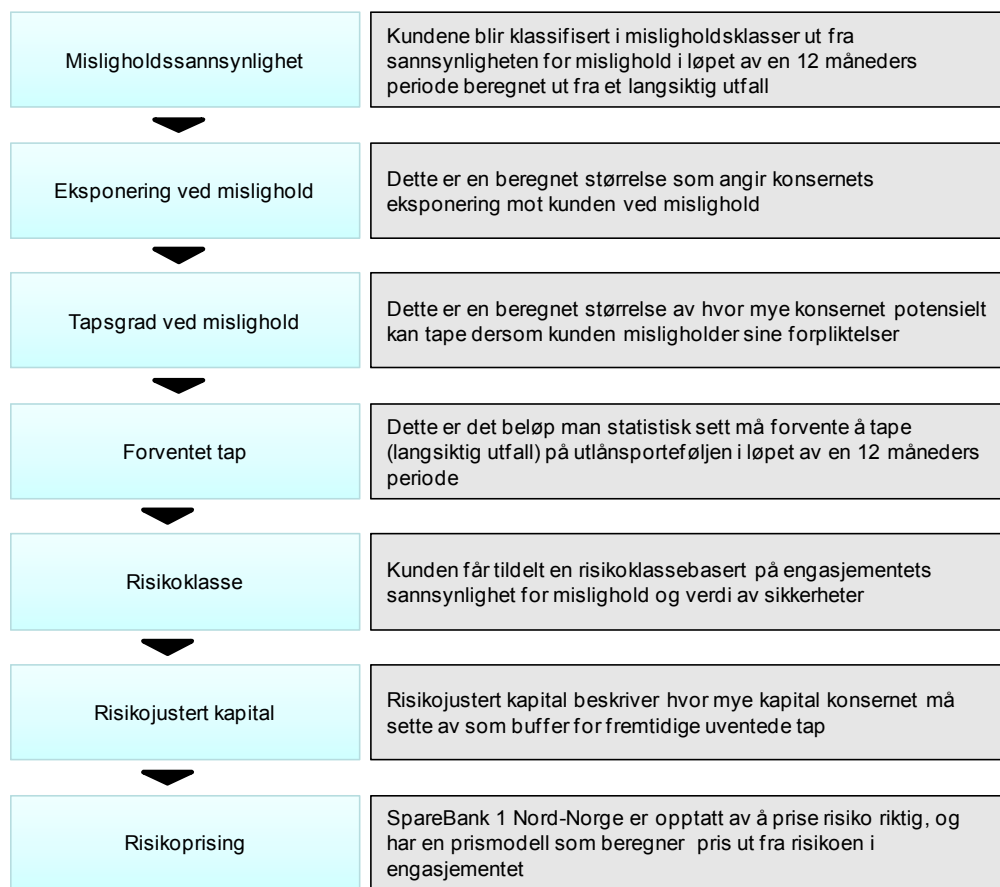
- *Kvantitativ validering:* Den kvantitative valideringen skal sikre at bankens estimer for misligholdssannsynlighet, konverteringsfaktor (for bruk ved fastsettelse av eksponering ved mislighold) og tapsgrad gitt mislighold holder en tilstrekkelig god kvalitet. Det gjennomføres ulike typer analyser som ser nærmere på modellenes evne til å rangere engasjementer (diskrimineringssevne), evne til å fastsette riktig nivå på risikoparameterne og stabiliteten i modellenes estimer.
- *Kvalitativ validering:* Gjennomgangen skal kunne påvise at IRB-systemet er godt integrert i organisasjonen, og at det utgjør en sentral bestanddel av konsernets risikostyring og beslutningsprosess. IRB-systemet omfatter alle modeller, arbeids- og beslutningsprosesser, kontrollmekanismer, IT-systemer og interne retningslinjer og rutiner som benyttes i måling og styring av kredittrisiko.
- *Etterlevelse av Forskrift om kapitalkrav:* Gjennomgangen skal sikre at konsernet etterlever Forskrift om kapitalkrav.

Modellbeskrivelse og anvendelse

Kredittmodeller og risikoklassifiseringssystem

Risikomodellene som ligger til grunn for risikoklassifiseringssystemet i kredittprosessen tar utgangspunkt i statistiske beregninger og er under kontinuerlig videreutvikling og testing. Modellene baserer seg i hovedsak på følgende komponenter:

Figur 18 Risikoklassifiseringssystemet

Sannsynlighet for mislighold (PD – Probability of default))

Engasjement blir klassifisert i risikoklasser ut fra sannsynligheten for at kunden misligholder forpliktelsene sine i løpet av en 12 måneders periode. Sannsynlighet for mislighold beregnes ut fra et langsiktig snitt, som skal representere misligholdssannsynligheten gjennom en konjunktursyklus. Sannsynligheten for mislighold beregnes bl.a. på grunnlag av historiske dataserier.

Det benyttes ni risikoklasser (A – I) for å gruppere kundene etter misligholdssannsynlighet.

I tillegg har konsernet 2 risikoklasser (J og K) for kunder med misligholdte eller nedskrevne engasjement. Inndelingen i høy, middels og lav risiko foretas i forhold til misligholdssannsynlighet.

Figur 19 Definisjon av misligholdsklasser

Misligholds-klasse	Nedre grense for mislighold	Øvre grense for mislighold
A	-	0,10 %
B	0,10 %	0,25 %
C	0,25 %	0,50 %
D	0,50 %	0,75%
E	0,75 %	1,25 %
F	1,25 %	2,50 %
G	2,50 %	5,00%
H	5,00 %	10,00%
I	10,00 %	99,99%
J	Mislighold over 90 dager	
K	Engasjement med tapsavsetning	

Et engasjement anses som misligholdt dersom ett av de følgende kriteriene er oppfylt:

- et krav er forfalt med mer enn 90 dager og beløpet er over kr 1 000, eller
- når banken holder det for usannsynlig at kunden vil overholde sine betalingsforpliktelser som følge av:
 - vesentlige finansielle problemer hos debitor
 - betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd
 - kunden er gitt nye vilkår (spesielle innrømmelser) på grunn av finansielle problem
 - gjeldsforhandling eller konkurs er sannsynlig (over 50 prosent sannsynlighet)
 - at det av andre grunner anses som sannsynlig at kunden ikke vil overholde sine betalingsforpliktelser

Ved rapportering deles misligholdsklassene inn i følgende risikogrupper fordelt etter misligholdssannsynlighet:

Figur 20 Definisjon av risikogrupper

	Misligholdssannsynlighet	
Risikogruppe	Nedre grense	Øvre grense
Lavest	-	0,50 %
Lav	0,50 %	1,25 %
Middels	1,25 %	5,00 %
Høy	5,00 %	99,99%
Høyest	Mislighold over 90 dager og engasjement med tapsavsetning	

Forventet eksponering ved mislighold (EAD):

EAD er en beregnet størrelse av forventet eksponering hvis en kunde går i mislighold. Beregningen tar utgangspunkt i kundens samlede eksponering, inkludert innvilgede men ikke trukne rammer og garantier.

Konverteringsfaktoren for forventet eksponering ved mislighold er satt til 0,75 for ikke trukne rammer og garantier til BM, og til 1 for resterende portefølje. Dette er i henhold til kapitalkravforskriftens § 12-1 pkt 3.

Tapsgrad ved mislighold (LGD): LGD er en vurdering av hvor mye konsernet potensielt kan tape dersom kunden misligholder sine forpliktelser.

Det benyttes sju klasser (1-7) for klassifisering av engasjementer i henhold til sikkerhetsdekning.

Figur 21 Definisjon av sikkerhetsklasser

Sikkerhets- klasse	Tilsvarende sikkerhets- dekning (Realisasjonsverdi)
1	Over 120 %
2	Over 100 %
3	Over 80 %
4	Over 60 %
5	Over 40 %
6	Over 20 %
7	Inntil 20 %

For massemarked tar vurderingen hensyn til verdien av de sikkerhetene kundene har avgitt, og de kostnadene konsernet har ved å drive inn misligholdte engasjement. Konsernet fastsetter realisasjonsverdien på stille sikkerheter på bakgrunn av egne erfaringer over tid, og slik at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatte realisasjonsverdi i en nedgangskonjunktur.

Sikkerhetstyper som benyttes for massemarked er i all hovedsak pant i fast eiendom. Realisasjonsverdi beregnes som objektets markedsverdi etter fradrag for standard reduksjonsfaktor og eventuelle ytterligere verdijusteringer.

Ved beregning av minimum regulatorisk kapital for bedriftsmarkedet (stater, institusjoner og foretak) benyttes myndighetsfastsatte faktorer.

Risikoprising

SpareBank 1 Nord-Norge er opptatt av å prise risiko, og måler derfor risikojustert avkastning i forbindelse med kredittinnvilgelse og oppfølging. Risikoprisingsmodellen tar utgangspunkt i de samme hovedkomponentene som konsernets risikoklassifiseringssystem, og disse komponentene danner grunnlaget for beregning av avkastning på økonomisk kapital på det enkelte engasjement.

Mislighold og nedskrivninger

Enkeltengasjement, og derigjennom hele porteføljen, scores månedlig med utgangspunkt i objektive data. Banken foretar individuelle nedskrivninger for lån hvor det foreligger objektive bevis for at lånet er tapsutsatt. Individuelle nedskrivninger

beregnes som forskjellen mellom lånets bokførte verdi og nåverdien av diskontert kontantstrøm basert på effektiv rente på tidspunktet for første gangs nedskrivning. Senere renteendringer hensyntas for låneavtaler med flytende rente.

Banken gjennomgår hele bedriftsmarkedsporteføljen årlig, men både store og risikable engasjementer gjennomgås kvartalsvis. Kvartalsvise vurderinger danner grunnlag for individuelle nedskrivninger eller andre tiltak overfor den enkelte kunde. Vurderingen er obligatorisk og skjer på engasjement med følgende kjennetegn:

- større engasjement
- høy risiko
- negativ migrasjon i risikoklasse
- engasjement under særlig oppfølging (watch list)

Utover dette gjennomføres det løpende vurdering av faktiske misligholdte og nedskrevne engasjement.

Lån til privatpersoner gjennomgås når de er misligholdt mer enn 55 dager eller dersom det er indikasjoner på, eller foreligger faktiske tapshendelser.

Engasjement som ikke er individuelt nedskrevet inngår i grunnlaget for gruppevise nedskrivninger. Gruppevise nedskrivninger beregnes på undergrupper av utlån der det foreligger objektiv informasjon om økt kredittrisiko, men hvor det ikke er mulig å gjennomgå alle engasjementer på individuell basis, eller at informasjonen ikke lar seg spesifisere på engasjementsnivå. Slik informasjon kan være negativ utvikling i risikoklassifisering, eller informasjon om negativ utvikling i sikkerhetsverdier, lønnsomheten i en bransje, eller grupper av debitorers betalingsevne.

6.2.2 Porteføljinformasjon

Figur 22 Konsernets eksponering i ulike geografiske områder, samt fordeling av misligholdte, tapsutsatte og nedskrevne engasjement i forhold til dette.

Beløp i mill kroner	Troms og				
Engasjementstype	Finnmark	Svalbard	Nordland	Øvrige	Sum
Brutto utlån til kunder	8.120	16.984	19.529	4.413	49.046
Ubenyttet kreditt og garantier	947	2.838	2.170	222	6.177
Sum brutto engasjement kunder	9.067	19.822	21.699	4.635	55.223
Brutto misligholdte og tapsutsatte engasjementer	166	308	368	28	870
Individuelle nedskrivninger	34	74	158	7	273
Netto misligholdte og tapsutsatte engasjementer	132	234	209	21	597
Individuelle tap	34	57	35	6	132

Konsernets eksponering er godt diversifisert når det gjelder geografiske områder. Hovedmarkedsområdet er Nord-Norge, men banken følger også kunder ut av regionen dersom de har tilknytning til hovedmarkedsområdet. Brutto misligholdte engasjement for Nordland inkluderer ett stort engasjement på ca MNOK 100 med individuelle nedskrivninger på MNOK 94 som påvirker nivåene. Individuelle tap i 2010 var på et normalisert nivå sett mot konjunktorene.

Figur 23 Konsernets samlede engasjement, misligholdte og nedskrevne engasjement fordelt på kundeogrupper

Figur 25 Konsernets samlede engasjement, misligholdte og nedskrevne engasjement fordelt på kunde-grupper

Beløp i mill kroner	Brutto utlån	Engasjement	Brutto	Netto	Individuelle	Individuelle
			misligholdte og tapsutsatte engasjementer	misligholdte og tapsutsatte engasjementer		
Engasjementstype						tap
Bergverksdrift og Utvinning	77	81	4	1	3	1
Bygge- og Anleggsvirksomhet	757	1.202	19	7	12	1
Bygging av Skip og Båter	25	32	-	-	-	-
El-, Gass-, Damp- og Varmtvannsforsyning	1.218	2.033	-	-	-	-
Faglig og Finansiell Tjenesteyting*	673	811	29	7	22	-
Finans og Forsikring	88	200	-	-	-	-
Fiske og Fangst	1.021	1.420	9	4	5	3
Fiskeoppdrett og Klekkerier	301	336	100	95	5	-6
Forretningsmessig Tjenesteyting	411	447	0	-	0	-3
Forsikring, Verdipapirfond og Andre Finansielle Foretak	196	202	0	-	0	4
Industri	1.311	1.795	54	25	29	21
Informasjon og Kommunikasjon	215	229	1	1	0	-
Jordbruk og Tilknyttede Tjenester	854	963	16	4	12	5
Næring Utlandet	43	43	-	-	-	-
Omsetning og Drift av Fast Eiendom	6.613	7.037	284	43	241	51
Overnattings- og Serveringsvirksomhet	393	431	21	6	15	6
Skogbruk og Tilknyttede Tjenester	8	10	-	-	-	-
Tjenester Tilknyttet Utvinning av Råolje og Naturgass	1	1	-	-	-	-
Tjenesteytende Næringer Ellers	811	877	23	6	17	17
Transport Ellers og Lagring	1.404	1.773	9	6	3	5
Utenriks Sjøfart og Rørtransport	665	686	0	-	0	-
Utvikling av Byggeprosjekter	592	710	48	16	32	-
Utvinning av Råolje og Naturgass	42	86	-	-	-	-
Ufordelt	1	1	-	-	-	-
Vannforsyning, avløps- og Renovasjonsvirksomhet	138	157	46	6	40	1
Varehandel, Reparasjon av Motorvogner	1.494	2.122	9	4	5	3
Sum foretak (Næringskunder)	19.353	23.684	672	231	441	109
Statsforvaltningen og Trygdeforvaltningen	1	1	-	-	-	-
Fylkeskommuner og Kommuner	151	842	-	-	-	-
Personmarked	29.496	30.648	197	42	155	23
Personmarked Utlandet	45	48	1	-	1	-
TOTALT	49.046	55.223	870	273	597	132

Bankens næringsportefølje er godt diversifisert mellom de ulike bransjene. Bransjen omsetning og drift av fast eiendom inkluderer borettslag, eiendom utleie, eiendom prosjekt og øvrig eiendom. Eiendom utleie og prosjekt har gjennom 2009 og 2010 hatt visse utfordringer. For denne bransjen var det per 31.12.2010 misligholdte engasjementer på MNOK 284 og vurdert kontantstrøm i engasjementene tilsier individuelle nedskrivninger på MNOK 43. I siste halvdel av 2010 har det vært positive tendenser innenfor realisering av eiendomsprosjekter.

Figur 24 Konsernets samlede engasjementer fordelt på engasjementstype

Samlet engasjement og engasjementenes gjennomsnittlige størrelse i perioden, etter kundeogrupper. Fremkommer som brutto utlån til kunder + garantier + ubenyttede, kommiterte kredittrammer.

Beløp i mill kroner

Engasjementstype	Gjennomsnittlig Engasjementsbeløp		Gjennomsnittlig Engasjementsbeløp	
	pr 31.12.2010	i 2010	per 31.12.2009	i 2009
Foretak (Næringskunder)	23.436	23.055	22.673	22.635
Massemarked (Personkunder)	30.938	30.931	30.924	32.042
Offentlig (Stat og kommuner)	849	839	828	1.123
Brutto engasjement kunder	55.223	54.824	54.425	55.799
Individuelle nedskrivninger	271		228	
Nedskrivninger på grupper av utlån	200		238	
Nedskrivninger garantier	2		4	
Netto engasjement kunder	54.750	54.353	53.955	55.361
Kontanter og fordringer på sentralbanker	2.501	2.330	2.159	2.725
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	794	851	908	526
Sum engasjementsbeløp	58.045	57.534	57.022	58.611

Massemarked er definert som engasjementer mindre enn 1 mill euro (8 millioner kroner) og består av både personkunder og SMB-kunder.

Figur 25 Brutto utlån fordelt på gjenstående løpetid

Beløp i mill kroner	På forespørsel	Inntil 3 mnd	Fra 3 mnd inntil 1 år	Fra 1 år inntil 5 år	Over 5 år	Uten forfall	Totalt
Brutto utlån til kunder	8.345	390	1.874	8.532	29.905		49.046
Garantier og ubenyttede kreditter						6.177	6.177
Sum brutto engasjement til kunder	8.345	390	1.874	8.532	29.905	6.177	55.223

Figur 26 Utvikling i tapsnedskrivninger

Individuelle nedskrivninger	2010	2009	2008
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier per 01.01	232	203	135
- Konstanterte tap i perioden på utlån og garantier hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	88	127	124
- Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	52	49	20
+ Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	21	28	27
+ Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	160	177	185
= Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier per 31.12	273	232	203
Gruppenedskrivninger			
Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier per 01.01	238	204	170
+ Periodens gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier	-38	34	34
= Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier per 31.12	200	238	204
Bokførte tap			
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	38	29	68
Periodens endring i gruppenedskrivning/endring langtidsovervåkning	-39	36	40
Konstaterte tap som det tidligere er avsatt individuelle nedskrivninger for	88	124	126
Konstaterte tap som det tidligere ikke er avsatt individuelle nedskrivninger for	7	10	8
Inngang på tidligere nedskrevet utlån, garantier m.v.	-7	-14	-59
Sum tap på utlån og garantier	87	185	183

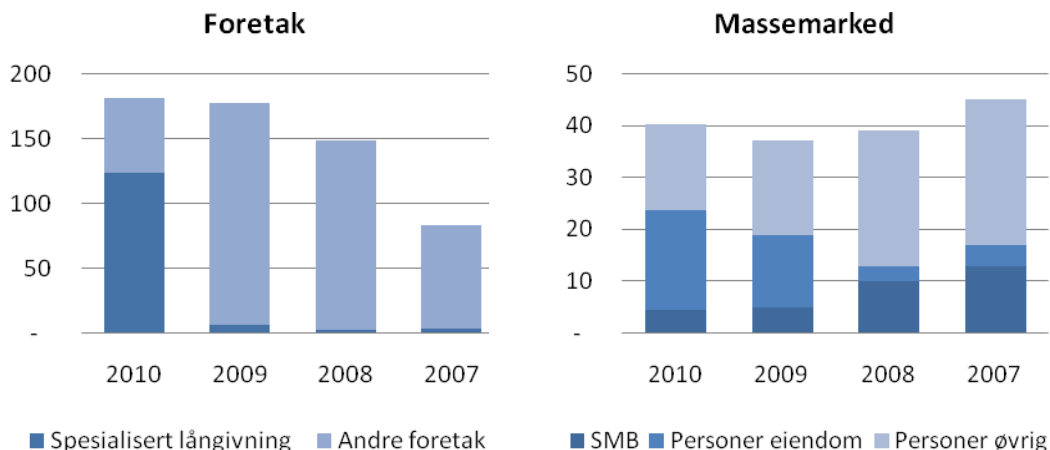
Gruppenedskrivninger utgjør 0,32 % av konsernets brutto utlån inkludert formidlingslån. Positiv migrasjon, særlig i bedriftsmarkedsporteføljen, har medført reduksjon av gruppenedskrivninger i 2010 på MNOK 38.

Bokførte tap i 2010 er på et normalisert nivå sett mot konjunktorene. Tapene fordeler seg med MNOK 70 på bedriftsmarked og MNOK 17 på personmarked. Det er særlig positiv utvikling av gruppenedskrivninger samt lavere nivå på konstatering av tap hvor

det tidligere er avsatt individuell nedskrivninger for, som har medført en reduksjon i bokførte tap fra 2009 til 2010 på MNOK 98.

Figur 27 Utvikling i tapsnedskrivninger (balanse) der IRB-metode benyttes

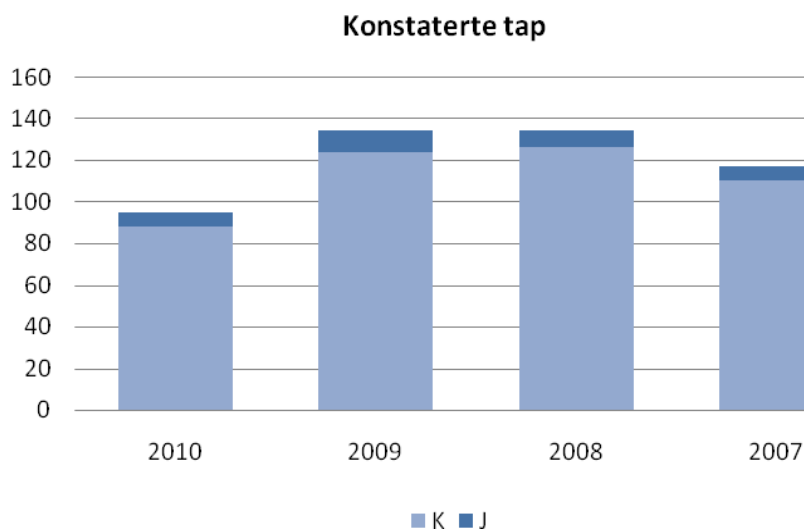
Beløp i mill kroner

For foretak er klassifiseringene mellom Spesialisert långivning og andre foretak endret i løpet av 2010. Dette har medført at foretak er flyttet fra andre foretak til spesialisert långivning.

Figur 28 Tap pr risikoklasse

Grafikken viser realiserte (konstaterte tap) pr risikoklasse i perioden.

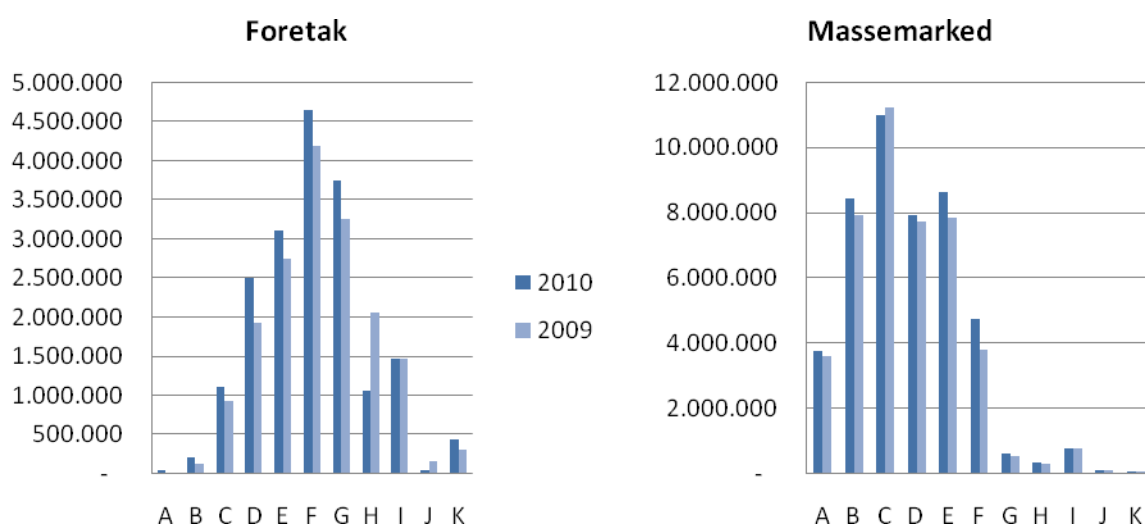
Tap på engasjement der det ikke var gjennomført nedskrivninger ved inngang til det respektive år er i denne fremstillingen tilordnet risikoklasse J. Tap i risikoklasse K vil i denne fremstillingen følgelig være realiserte tap på engasjement der det i forutgående år var foretatt individuell nedskrivning.

EAD-pr risikoklasse

Figur 29 Fordeling av risikoklasse for engasjementer der IRB-metode benyttes
Tall i hele 1 000 kroner

Engasjementskategori	Risiko- klasse	Samlet EAD	EAD off-balance	Gj.sn. risikovekt	Gj.sn. LGD	Gj.sn. KF
Foretak	A	49.975	16.604	0,23	0,45	0,93
	B	209.472	59.152	0,48	0,45	0,93
	C	1.112.586	356.323	0,56	0,45	0,91
	D	2.499.222	636.927	0,63	0,45	0,92
	E	3.097.152	584.872	0,67	0,45	0,94
	F	4.638.924	724.619	0,89	0,45	0,95
	G	3.733.755	420.459	1,21	0,45	0,96
	H	1.054.457	98.546	1,25	0,45	0,97
	I	1.476.414	157.270	2,10	0,45	0,97
	J	51.972	12.066	0,00	0,45	0,93
	K	435.233	6.739	0,00	0,45	0,99
Sum foretak		18.359.162	3.073.577	0,95	0,45	0,95
Massemarked	A	3.759.707	735.410	0,02	0,10	1,00
	B	8.434.693	683.130	0,05	0,10	1,00
	C	10.967.377	613.892	0,08	0,10	1,00
	D	7.926.154	334.004	0,11	0,11	1,00
	E	8.620.861	237.411	0,15	0,11	1,00
	F	4.759.779	98.911	0,21	0,12	1,00
	G	608.766	12.342	0,33	0,13	1,00
	H	342.154	7.522	0,42	0,11	1,00
	I	802.697	7.043	0,66	0,12	1,00
	J	118.196	359	0,12	0,16	1,00
	K	88.325	40	0,27	0,44	1,00
Sum massemarked		46.428.711	2.730.065	0,12	0,11	1,00

Figur 30 Risikoklasser

For foretak skjer porteføljevæksten i lav (A-E) og middels (F-G) risiko. Positiv migrasjon og work-out på enkeltkunder har medført at eksponeringen i risikoklasse H er nesten halvert. Reduksjonen i klasse J skyldes i hovedsak at det har blitt foretatt individuell

nedskrivning på mange av engasjementene i løpet av 2010 og av den grunn blitt flyttet til risikoklasse K.

Figur 31 Samlet engasjementsbeløp og andelen som er sikret med pant, fordelt på engasjementskategori

Engasjementskategori		Engasjement	Herav sikret med pant i fast eiendom ¹⁾ ²⁾	Herav sikret med annen pant/sikkerhet ¹⁾	Herav usikret ¹⁾
Massemarked	Engasjementer med pant i fast eiendom	44.043.401	100 %	0 %	0 %
	Massemarked - SMB	1.335.908	91 %	8 %	1 %
	Øvrige massemarkedsengasjementer	1.063.382	21 %	32 %	47 %
Sum		46.442.690	98 %	1 %	1 %

¹⁾ Andel er totalt engasjement med slik sikkerhetsstillelse i forhold til totalt engasjement for gjeldende engasjementskategori

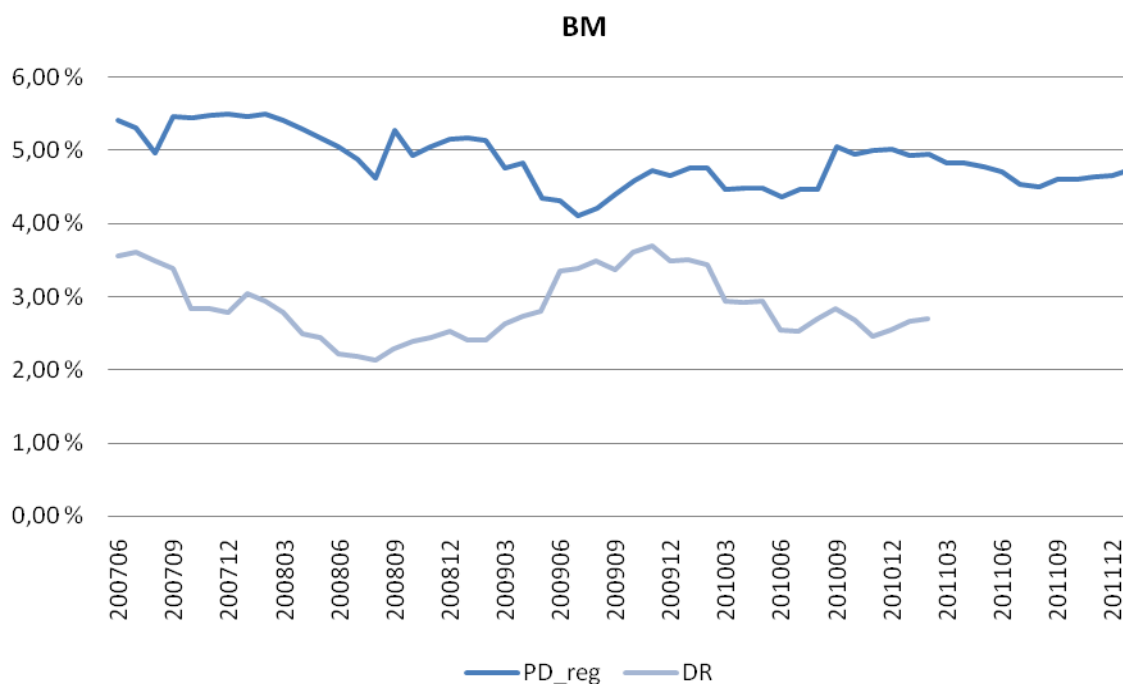
²⁾ Et engasjement på en personkunde, der realisasjonsverdi av bolig vurderes lavere enn 30% av kundens engasjement, kategoriseres ikke som engasjement med fast eiendom.

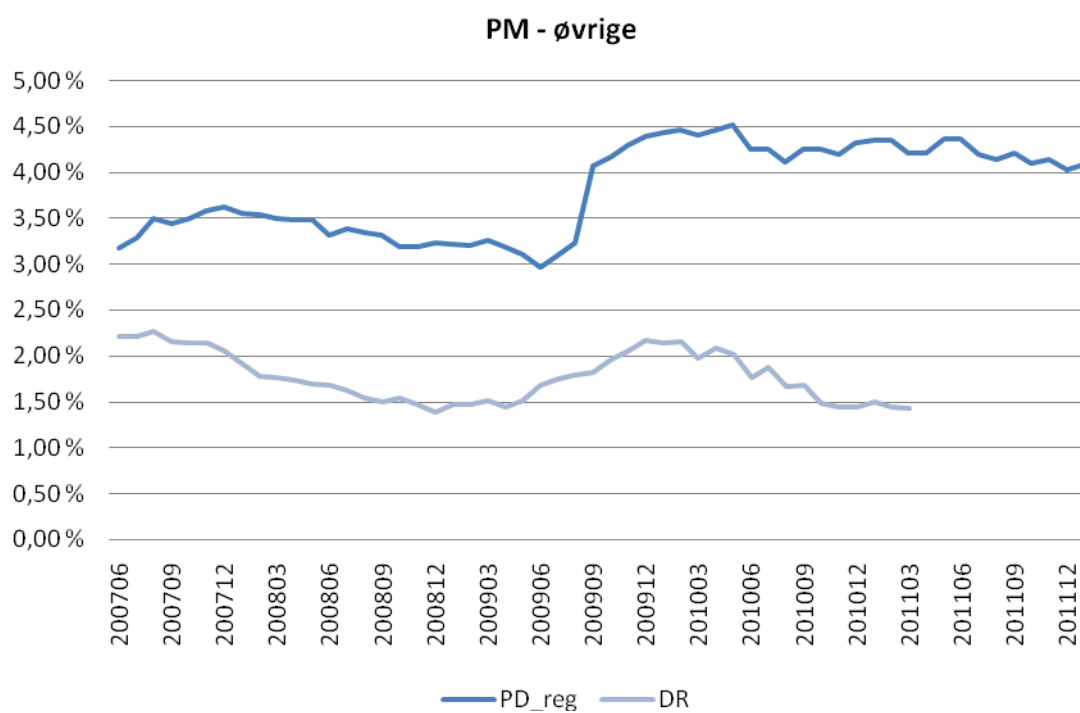
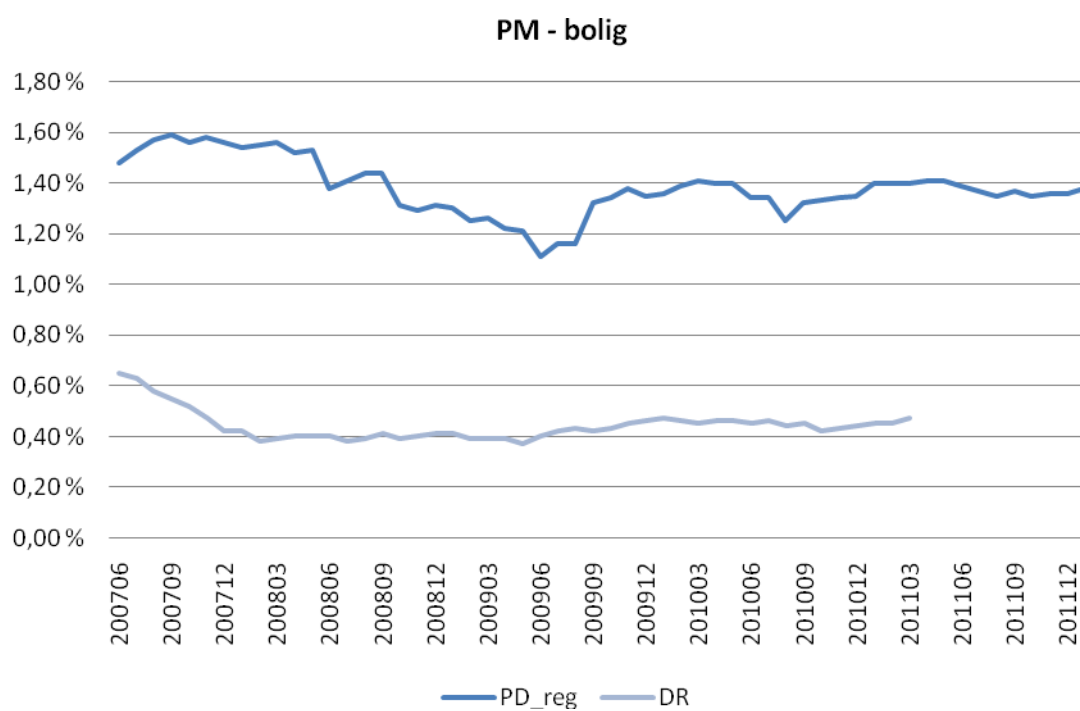
Sparebanken Nord-Norge har ingen sikkerhetsstillelser som medfører redusert engasjementsbeløp. For foretak hensyntas ikke sikkerhetsstillelse i LGD beregning, her benyttes myndighetsfastsatte LGD-faktorer.

Figur 32 Sammenligning av risikoparametre med faktisk utfall

Når vi sammenligner beregnet misligholdssannsynlighet med reelt utfall neste 12 måneder, sammenligner vi på basis av scoringsmodell og ikke på basis av regulatorisk kategorisering. Dette innebærer enkelte forskjeller, for eksempel vil personlig næringsdrivende som scores med PM-modell ikke nødvendigvis bli kategorisert som massemarked.

Forskjellene mellom PD og observert mislighold (DR) overvåkes løpende, med månedlige målinger av siste 12-månedersperiode.

6.2.3 Minimumskrav til ansvarlig kapital

Figur 33 Beregnet kapitalbehov for de kredittrisiko:

Engasjement og kapitalbehov		Minimumskrav til ansvarlig kapital		
Kategori	Underkategori	Engasjement	EAD	
Foretak	Spesialisert långivning	10.947.903	10.574.883	800.805
	Andre foretak	8.414.332	7.784.279	595.619
Massemarked	Massemarked Eiendom	44.043.401	44.039.342	393.118
	Massemarked SMB	1.335.908	1.327.870	17.096
	Massemarked personer øvrig	1.063.382	1.061.499	32.964
Kredittrisiko IRB		65.804.926	64.787.873	1.839.602
Stater		349.417		9.456
Institusjoner		5.339.920		90.475
Foretak		3.517.397		231.113
Massemarked		1.414.245		113.140
Verdipapirisering		1.014.849		81.188
Øvrige balanseposter og konsoliderte selskaper		15.853.928		966.142
Standardmetoden kreditt- og oppgjørsrisiko		27.489.756		1.491.514
Fradrag for eiendeler der det er avsatt kapitaldekningsreserve				(99.880)
Fradrag for forventet tapt beløp ut over regnskapsmessige avsetninger:				(13.716)
Samlet minimumskrav til ansvarlig kapital knyttet til kredittrisiko				3.217.520

6.3 Markedsrisiko

6.3.1 Styring og kontroll

Markedsrisiko i SpareBank 1 Nord-Norge relaterer seg i all hovedsak til langsiktige investeringer i egenkapitalinstrumenter og rentepapirer. Det vil også foreligge en viss markedsrisiko som en følge av handelsaktiviteter samt tradisjonelle bankaktiviteter som kundeutlån og -innskudd.

SpareBank1 Nord-Norge foretar årlig en gjennomgang av bankens virksomhet innenfor kapitalmarkedsområdet. På bakgrunn av denne gjennomgangen fremlegges det egne saker for styret vedrørende bankens virksomhet innenfor kapitalmarkedsområdet. Sakene omfatter status innenfor området med hensyn til bankens egen virksomhet innenfor kapitalmarkedsområdet - Treasury og SNN Markets, hvor all kundeaktivitet innenfor kapitalmarkedsområdet er samlet. Her behandles også forslag til nye rammer for eksponering. Størrelsen på rammene fastsettes på bakgrunn av stresstester og analyser av markedsbevegelser samt risikoevne og -vilje.

Banken har tatt i bruk en ny modell for stresstest for å kvantifisere markedsrisikoen i SpareBank 1 Nord-Norge. jfr. figur nedenfor.

Konsernets markedsrisiko styres og kontrolleres forøvrig hovedsaklig gjennom daglig oppfølging av både risikoeksponeringer mot rammer fastsatt av hovedstyret og løpende analyser av utestående posisjoner. Avdeling for risikostyring har ansvaret for den løpende, uavhengige overvåkingen av markedsrisikoen. Det rapporteres månedlig på porteføljebasis til bankens balansekomite og bankens styre. Markedsrisiko ved utgangen av 2010 vurderes å være moderat.

Et verdipapirs verdi (obligasjon, sertifikat eller egenkapitalinstrument) avhenger av faktorer som er spesifikke for de enkelte utstederne og av generelle markedsforhold. Konsernets risikoeksponering innenfor dette området er regulert gjennom spesifikke rammer for de ulike del-porteføljene.

Renterisiko

Renterisikoen for alle renteposisjoner kan uttrykkes ved å se på endringen i verdien på renteinstrumentene ved en parallell renteendring på 1 prosent.

Konsernet benytter analyser som viser effekten av nevnte renteendring for ulike løpetidsbånd og totalt. I analysene inngår alle rentesensitive balanseposter på aktiva- og passivasiden. Videre inkluderes "off-balance"-poster som benyttes i bankens risikostyring. Analysene forutsetter parallelle skift i rentekurven og beregningene simuleres ved 1 prosent renteendring. Renterisikoen håndteres innenfor rammer gitt av bankens hovedstyre og følges opp daglig. Renterisikoen rapporteres til styret hver måned, både status på rapporteringstidspunktet samt høyeste utnyttelse av rammene i løpet av perioden siden forrige rapportering. Rentebindingen på konsernets instrumenter er i all hovedsak kort og konsernets renterisiko karakteriseres som lav.

Figur 34 Tabellen viser verdiendring ved en renteøkning på ett prosentpoeng per 31.12.10

Renterisiko ved en renteendring på ett prosentpoeng

(tall i mill NOK)

NOK	3,8
USD	0,1
CHF	0,7
EUR	0,3

Renterisiko oppstår ved at konsernet har ulik bindingstid på sine eiendeler og forpliktelser. Renterisikoen håndteres innenfor rammer gitt av styret. De overordnede rammer for renterisiko definerer maksimalt tap ved en renteendring på ett prosentpoeng. Total renterisiko på bankens balanse skal ikke overstige 30 mill kroner. Innenfor definerte løpetidsbånd (0-3 mnd, 3-6 mnd, 6-12 mnd osv) er rammen 20 mill kroner. Ramme for maksimalt tap knyttet til renterisiko på valutabalansen er 2 mill kroner. Rammen gjelder både totalt, innenfor de definerte løpetidsbånd og for hver enkeltvaluta.

Tabell 34 viser at konsernet har meget liten renterisiko.

Figur 35 Tabellen nedenfor illustrerer den resultatmessige effekten av stresstester utført ved full rammeutnyttelse og bokførte verdier per 31.12.2010

Type	Eksposering	Kapitalbinding	
		Portefølje	Ved full rammeutnyttelse
Strategiske aksjer	60 % fall	132.210.165	132.210.165
Omløpsaksjer	36 % fall	21.267.280	21.600.000
Eiendomsaksjer	54 % fall	24.354.682	27.000.000
Anleggsaksjer	60 % fall	13.124.421	13.124.421
Øvrig omløp	60 % fall	1.588.585	16.200.000
Renter Termin	100 punkter parallellskifte*	279.421	2.200.000
Renter Balanse	100 punkter parallellskifte*	5.308.729	42.000.000
Valuta aksjer	10 % kursendring	22.727.209	22.727.209
Valuta	13 % kursendring	862.455	6.500.000
Spread	Basert på modul fra finanstillsynet	177.495.446	177.495.446
Kreditt	Basert på egen VaR-modell	79.648.600	79.648.600
SNN Invest	60 % fall	133.550.320	133.550.320
Sum tapspotensial Markedsrisiko SNN		612.417.312	674.256.161

*I tillegg gjøres et påslag for likviditetsrisiko og risikospredning (se moduler fra finanstillsynet).

Dersom forutsetningene i stresstesten inntreffer viser tabellen at konsernet får en betydelig negativ resultateffekt. Hensyntatt konsernets soliditet vurderes likevel denne å være innenfor en grense som er håndterbar.

Valuta

Konsernet måler valutarisikoen ut fra nettoposisjoner i de ulike valutasortene. Rammene for valutakursrisiko er uttrykt ved rammer for maksimal aggregert valutaposisjon og maksimal posisjon i enkeltvaluta. Valutaposisjonene følges opp daglig og rapporteres til styret hver måned. Av rapporten fremgår også valutaposisjonenes utvikling siden forrige rapporteringstidspunkt. SpareBank 1 Nord-Norge har i liten grad egenhandel innenfor valuta og renteinstrumenter. Aktiviteten innenfor området består stort sett av nødvendig inndekking av bankens posisjoner som følge av kundehandel. Konsernets valutarisiko ligger innenfor vedtatte rammer og anses som lav. Banken har i tillegg aksjeposter i utenlandsk valuta. Disse eksponeringene inngår ikke i de vedtatte rammene for valutaposisjoner. Balansekomiteen gjør i sitt arbeid en løpende vurdering av underliggende valutarisiko og behovet for valutasikring av hele eller deler av denne eksponeringen.

I den interne oppfølgingen av markedsrisiko benytter ikke SpareBank1 Nord-Norge modell basert på Value at Risk (VaR) prinsippet. Bakgrunnen for dette er at det på det nåværende tidspunkt ikke anses hensiktsmessig ut fra størrelsen på de beholdninger banken har.

6.3.2 Porteføljeinformasjon

Figur 36 Aksjer i handelsportefølje

	Vekting	Metode	Grunnlag	Kapitalkrav
Aksjer i handelsportefølje				
Generell risiko	100 %	Std.metoden	306.725	24.538
Spesifikk risiko	50 %	Std.metoden	306.725	12.269
Særskilt behandling av aksjefond	400 %	Std.metoden	20.044	6.414
Sum kapitalkrav egenkapitalposisjoner i handelsporteføljen beregnet etter standardmetoden som inngår i markedsrisiko				43.221

Figur 37 Aksjer utenfor handelsportefølje

Aksjer utenfor handelsportefølje				
Gevinst formål	100 %	Std.metoden	0	0
Strategisk formål	100 %	Std.metoden	284.174	22.734
Diverse	100 %	Std.metoden	0	0
Sum kapitalkrav egenkapitalposisjoner utenfor handelsporteføljen beregnet etter standardmetoden som inngår i kreditt- og motpartsrisiko				22.734

Figur 38 Urealisert gevinst/tap aksjer utenfor handelsportefølje

Aksjer utenfor handelsportefølje (tall i hele 1.000)	Bokført verdi	Verdi kapitalkrav	Urealisert gev/(tap)	Realisert gev/(tap)
Strategisk formål				
NETS Holding AS	179.210	179.210	46.492	
Nordito Property AS	7.937	7.937	6.632	
Trygg Parkering	4.200	4.200	-	-
S.W.I.F.T.	79	79	-	-
Sparebankmaterieil AS	225	225	-	-
Tavrichesky Bank	82.073	82.073	(14.184)	-
TIL Holding AS	10.450	10.450	-	-
Sum strategiske aksjainvesteringer utenfor handelsportefølje	284.174	284.174	38.940	-

Figur 39 Gjeldsinstrumenter i handelsportefølje

Gjeldsinstrumenter i handelsportefølje	Bokført verdi	Pål.renter	Grunnlag SNN	Eliminering	Grunnlag konsolidert	Kapitalkrav
Portefølje	6.779.149	55.490	6.834.639			
Spesifikk risiko:						
Stat	1.174.896	5.122	1.180.018		1.180.018	0
Finansielle foretak	5.034.496	47.633	5.082.129	13.644	5.068.485	57.607
Ikke-finansielle foretak	569.757	2.736	572.493	58.149	514.344	41.148
Sum	6.779.149	55.491	6.834.640	235.462	6.599.178	98.755
Generell risiko:						
Durasjonsmetoden					42.925	25.549
Sum kapitalkrav gjeldsinstrumenter i handelsporteføljen beregnet etter standardmetoden som inngår i markedsrisiko						124.304

Figur 40 Gjeldsinstrumenter utenfor handelsportefølje

Gjeldsinstrumenter utenom handelsportefølje - obligasjoner til amortisert kost	Bokført verdi	Virkelig verdi	Grunnlag	Vekta	Kap krav	Ureal gev/tap	Real gev/tap
Klassifisert som lån og fordringer (Unoterte papirer)							
Stat	0	0	0	0	0	0	0
Finansielle foretak	2.782.721	2.783.524	2.451.911	361.622	28.930	0	6.528
Ikke-finansielle foretak	207.174	186.596	207.800	1.086.444	86.916	-11.180	945
Sum lån og fordringer	2.989.895	2.970.120	2.659.711	1.448.066	115.845	-11.180	7.473
Klassifisert som holde til forfall (Noterte papirer)							
Stat	0	0	0	0	0	0	0
Finansielle foretak	1.583.255	1.579.996	1.586.534	398.742	46.585	0	-398
Ikke-finansielle foretak	214.839	209.891	215.878	191.000	15.280	0	0
Sum holde til forfall	1.798.094	1.789.887	1.802.412	589.742	61.865	0	0
Sum gjeldsinstrumenter utenom handelsportefølje som inngår i kreditt- og motpartsrisiko	4.787.989	4.760.007	4.462.123	2.037.808	177.710	-11.180	7.473

Figur 41 Finansielle derivater

Tall i tusen kroner	Nominell verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Engasjements-
		- brutto	- netto	beløp
Valutainstrumenter	7.826.941	243.706	77.859	149.649
Valutaterminer (forwards)	2.815.844	69.080	11.916	53.510
Valutabytteavtaler (swaps)	5.011.097	174.626	65.943	96.139
Renteinstrumenter	0	0	0	0
Rentebytteavtaler (swaps)	17.623.938	419.315	274.096	164.597
Ikke-standardiserte kontra	-	0	0	0
Kredittderivater	0	0	0	0
Type 1	0	0	0	0
Type 2	0	0	0	0
Type 3	0	0	0	0

Risikoen knyttet til bankens portefølje av rentebærende papirer er redusert i 2010 ved at en større andel av porteføljen består av obligasjoner med fortrinnsrett og norske statspapirer.

Aksjeinvesteringer utgjør en betydelig andel av markedsrisikoen. Dette gjelder i stor grad strategiske investeringer. Risikomessige konsekvenser av disse investeringene er drøftet grundig i bankens styre og ledelse.

Bankens samlede markedsrisiko vurderes som moderat.

6.3.3 Minimumskrav til ansvarlig kapital

Figur 42 Minimumskrav til ansvarlig kapital markedsrisiko

Tall i hele 1.000 kroner

	Konsolidert	Minimumskravet til ansvarlig kapital			
		SNN (morbank)	SNN Finans	SNN Securities	SNN Invest
Posisjonsrisiko	109.002	90.636	0	0	17.965
Egenkapitalinstrumenter	50.411	32.446	0	0	17.965
Gjeldsinstrumenter	52.561	52.160	0	0	401
Andeler i verdipapirfond	6.030	6.030	0	0	0
Derivater	0	0	0	0	0
Kredittderivater	0	0	0	0	0
Emisjoner	0	0	0	0	0
Motpartsrisiko (i handelsportefølje)	0	0	0	0	0
Motpartsrisiko (utenfor handelsportefølje)	0	0	0	0	0
Standardmetoden	0	0	0	0	0
IRB-metoden	0	0	0	0	0
Oppgjørskrisiko	0	0	0	0	0
herav 5-15 dager	0	0	0	0	0
herav 16-30 dager	0	0	0	0	0
herav 31-45 dager	0	0	0	0	0
herav >45 dager	0	0	0	0	0
Valutarisiko	0	0	0	0	0
Varerisiko	0	0	0	0	0
Sum markedsrisiko	109.002	90.636	0	0	17.965

6.4 Operasjonell risiko

6.4.1 Styring og kontroll

Operasjonell risiko er risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser. Operasjonell risiko omfatter juridisk risiko, men ikke strategisk risiko eller omdømmerisiko.

Styring av operasjonell risiko har etter bankens vurdering nær sammenheng med hvordan banken totalt styrer risiko. Styring av operasjonell risiko er derfor en viktig del av konsernets helhetlige risikostyring. Bankens evne til å arbeide systematisk med styring og kontroll, herunder systematisk oppfølging av svakheter/forbedringsområder, er grunnmuren i bankens styring av operasjonell risiko.

Den daglige risikostyringen skjer direkte i linjefunksjonen, men for å bedre den helhetlige operasjonelle risikostyringen, har banken i de siste årene viderutviklet/tatt i bruk nye systemer og metoder innenfor dette området. Dette inkluderer et eget Risiko Informasjonssystem for systematisk dokumentasjon og oppfølging av risiko. I dette inngår:

- En forbedringsdatabase hvor blant annet all rapportering fra internrevisjon, eksternevisjon og Finanstilsynet blir fulgt opp

- En database for hendelsesrapportering som er et Basel II orientert rapporteringssystem med 7 definerte "Baselkategorier" med tilhørende underkategorier og årsakssammenhenger

Årlig gjennomføres det en egenvurdering av styring og kontroll. I vurderingen benyttes Finanstilsynets moduler for risikobasert tilsyn med tillegg av CoBiT rammeverk for vurdering av IKT (IT Governance and control). Gjennomgangen er en viktig del av konsernets årlige ICAAP.

Konsernet gjennomfører årlig en omfattende lederbekreftelse. Et viktig mål er at det arbeid som legges ned i den årlige lederbekreftelsen skal bidra til læring og utvikling av kvalitet, samt utvikling av lokalt eierskap til kvalitet og risikostyring. Rapporteringen er standardisert, prosessorientert og følger en fast struktur med følgende områder:

- policy/strategi/rutiner
- kompetanse
- lover/regler
- organisasjonskultur

Forbedringsområder går inn i et eget handlingsprogram og administrerende direktør legger rapporten fram for bankens styre. Avdeling for risikostyring og compliance har ansvaret for den løpende uavhengige overvåkingen av den operasjonelle risikoen. Hovedstyret mottar årlig en uavhengig vurdering fra intern revisjon og ansvarlig revisor på konsernets risikostyring og om internkontrollen virker hensiktsmessig og er betryggende.

SpareBank 1 Nord-Norge er deltaker i et FoU- prosjekt innenfor operasjonell risiko. Formålet med prosjektet er å øke forståelsen for operasjonell risiko og hvilke hendelser som kan påvirke bankens soliditet og omdømme. Prosjektet har også som mål å utvikle metoder og modeller for beregning av kapitalkrav til dekning av operasjonell risiko og styring av området.

6.4.2 Minimumskrav til ansvarlig kapital

Konsernet benytter basismetoden ved beregning av kapitalbehov for operasjonell risiko. Kapitalkrav per 31.12.10 knyttet til operasjonell risiko er beregnet slik:

SpareBank 1 Nord-Norge (konsern):	
Gjennomsnittlig inntekt de tre siste år	1 893 mill kroner
Herav 15 %	284 mill kroner
Beregningsgrunnlag: $249 * 12,5$	3 550 mill kroner
Herav 8 % kapitalkrav	284 mill kroner

Kapital for operasjonell risiko inngår i konsernets prosess for vurdering av økonomisk kapital etter Pilar 2. I Pilar 2 vurderer vi om konsernet har behov for ekstra buffere utover kapitalbehovet vurdert etter basismetoden. I vår vurdering inngår vurdering av kvaliteten på styring og kontroll, samt øvrige forhold som kan påvirke kapitalbehovet.

6.5 Compliance risiko

6.5.1 Styling og kontroll

Compliance risiko er risikoen for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner/bøter, økonomisk tap eller svekket omdømme som følge av manglende etterlevelse av lover/forskrifter og bransjestandarder.

Konsernets skal ha en effektiv styling og overvåking av compliance risiko slik at ingen hendelser skal kunne skade konsernets renommé og finansielle stilling i alvorlig grad. Konsernet styrer derfor området etter følgende prinsipper:

- Klare ansvar og roller innenfor compliancearbeidet
- Effektive rutiner for å fange opp, kommunisere og implementere endringer i lover/forskrifter og bransjestandarder
- Effektive prosesser og ensartet opplegg for å følge opp og rapportere etterlevelsen til administrerende direktør og styret
- Uavhengig vurdering av etterlevelse foretatt av intern- og ekstern revisjon innenfor sine respektive ansvarsområder

Avdeling for risikostyling og compliance har ansvar for å koordinere det overordnede compliancearbeidet, herunder rammeverk, motta delrapporteringer samt utarbeide konsernets samlede compliancerapport som skal legges fram for administrerende direktør og styret.

Konsernet har egen compliance ansvarlig for verdipapirforetaket, som har ansvar for å kontrollere at bankens virksomhet knyttet til ytelse av investeringstjenester drives i samsvar med regelverk for verdipapirhandel.

Lederne i konsernet er operativt ansvarlig for praktisk implementering og etterlevelse av lover/forskrifter og bransjestandarder. Alle medarbeidere er ansvarlig for at den daglige etterlevelse.

Hendelser og brudd på compliance området blir registrert og fulgt opp i bankens Risiko Informasjonssystem.

6.6 Likviditetsrisiko

6.6.1 Styling og kontroll

Stylingen av konsernets finansieringsstruktur tar utgangspunkt i den overordnede likviditetsstrategien som blir gjennomgått og vedtatt av hovedstyret minimum årlig. Likviditetsstrategien reflekterer et ønske om å ha en lav til moderat likviditetsrisiko.

I forbindelse med den årlige gjennomgangen av fundingsstrategien, foretas det en analyse av bankens stress-scenarier. Stresstesten inkluderer minimum 4 stress-scenarier hvor konsekvensene på bankens fundingbehov analyseres som følge av endrede markedsforhold for banken. Ulike utviklingsforløp for bankens viktigste eiendeler og gjeldsposter stresstestes under gitte forutsetninger.

Stresstestene tar utgangspunkt i ulike scenarier under forutsetning av full utnyttelse av rammer gitt av bankens styre.

Likviditetsstrategiens hovedmål er å opprettholde bankens overlevelsessevne i en normalsituasjon, uten ekstern funding, i 12 måneder. I tillegg skal banken overleve

minimum 30 og 90 dager i en "stort stress"-situasjon for både bank, bank marked og kombinasjon av disse. Overlevelsen baserer seg på en forhåndsdefinert likviditetsbuffer/reserve. Scenarioene tilsier ingen tilgang på funding fra kapitalmarkedet.

I bankens likviditetsstrategi legges det videre vekt på en tilpasning til internasjonale og norske utviklingstrekk innenfor styring av likviditetsområdet i banker. Spesielt gjelder dette i forhold til BIS` 14 prinsipper for god likviditetsstyring. Dette medfører blant annet at strategien for likviditetsstyring gjøres spesifikk i form av rammer og retningslinjer vedtatt av hovedstyret.

Balansekomitè

Balansekomitèen er et rådgivende organ i forhold til markeds- og likviditetsområdet i banken. Balansekomitèens fagområde omfatter bankens totalbalanse, herunder likviditetsrisiko, markedsrisiko, kredittrisiko og renterisiko. Balansekomitèen møtes regelmessig.

Beredskapsplan

Konsernet har utarbeidet en beredskapsplan for håndtering av likviditetssituasjonen i perioder med urolige finansmarkeder. Beredskapsplanen har forankring i toppledelsen og skal revideres og godkjennes av styret minimum årlig i forbindelse med styrets årlige behandling av bankens fundingstrategi.

Beredskapsplanen er bygget opp i 3 nivåer:

Nivå 1: Stor fare for likviditetskrise

Nivå 2: Likviditetskrise rammer banken til en viss grad

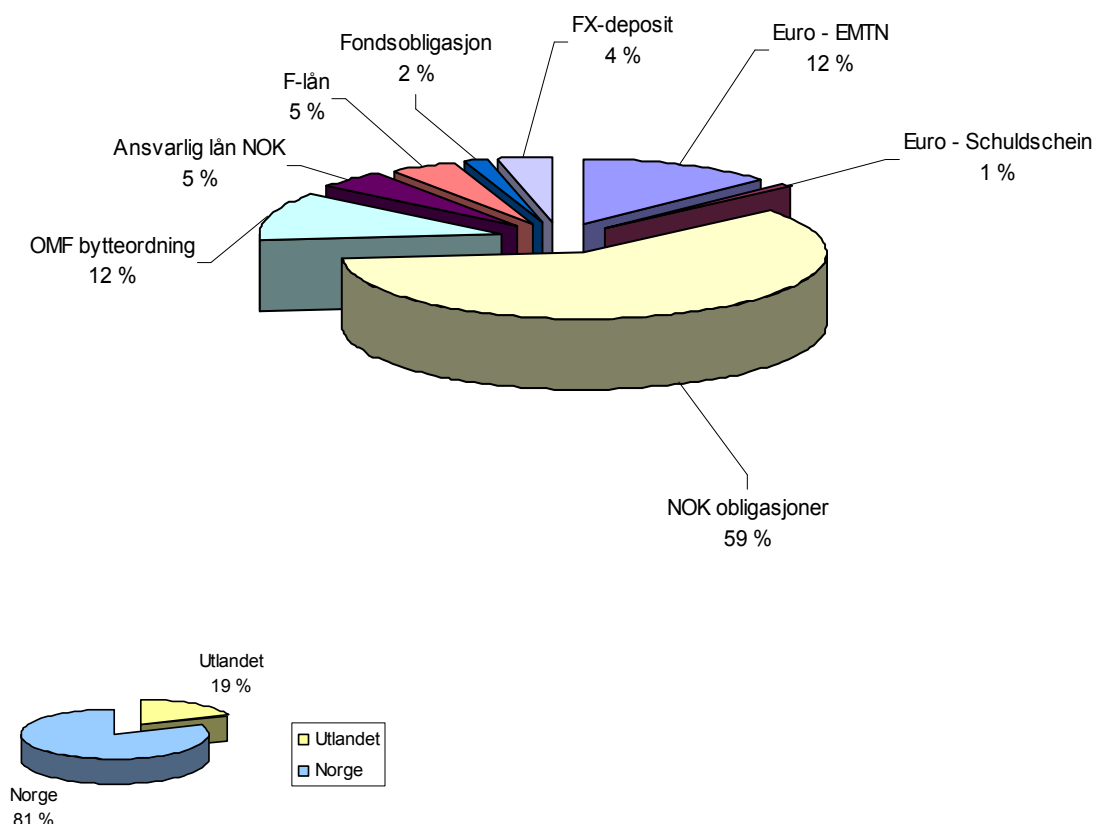
Nivå 3: Likviditetskrise rammer banken i stor grad

Likviditetsrisikoen reduseres gjennom spredning av innlånene på ulike markeder, innlånskilder, instrumenter og løpetider. En for stor grad av konsentrasjon i forfall øker sårbarheten for refinansiering. Denne risikoen er søkt begrenset gjennom definerte rammer.

Det er konsernets treasuryavdeling som har ansvaret for den operative likviditetsstyringen gjennom daglig overvåking og måling. Etterlevelse av rammene overvåkes av avdeling for risikostyring. Status i forhold til styrevedtatte rammer rapporteres månedlig til hovedstyret.

6.6.2 Spredning- og løpetidsinformasjon

Figur 43 Spredningen i konsernets fundingkilder og markeder pr. 31.12.10.

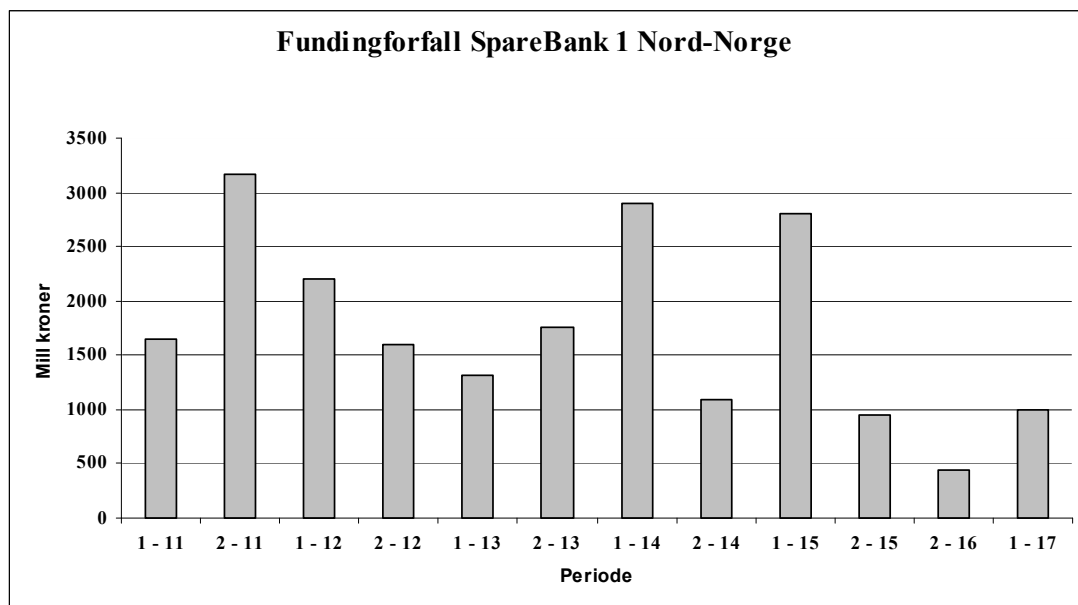

Ved utgangen av 2010 hentet konsernet 81 prosent av fundingen fra det norske markedet, mens andelen fra det internasjonale markedet var 19 prosent. Per 31.12.09 var andelen henholdsvis 71 og 29 prosent.

Innskudd fra kunder er konsernets viktigste finansieringskilde og utviklingen i bankens innskuddsdekning har vært positiv de siste årene. Forholdet mellom innskudd fra kunder og utlån var 84,2 prosent per 31.12.10 mot 75,1 prosent og 69,9 prosent for henholdsvis ett og to år siden.

Likviditetsrisikoen i SpareBank 1 Nord-Norge reduseres ved overføring av godt sikrede boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt som utsteder obligasjoner med fortrinnsrett. Per 31.12.10 er det til sammen overført 14,288 mrd kr i boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt.

Figur 44 Innlånsporteføljens forfallsstruktur per halvår fra og ved årsslutt 2010.

Likviditetsrisikoen i banken fremover vil også påvirkes av utviklingen på andre risikoområder - spesielt utviklingen i kredittrisikoen. Også en økende / langvarig systemkrise innenfor finansnæringen vil påvirke likviditetsrisikoen i banken. Risikoen grenser opp mot bankens strategiske / forretningsmessige risiko.

SpareBank 1 Nord-Norges likviditetssituasjon per 31.12.10 vurderes som tilfredsstillende.

Faktisk overskuddslikviditet ved årsslutt var 9,8 mrd kroner, definert som innestående i Norges Bank, netto låneadgang i Norges Bank og korte plasseringer i banker/kredittinstitusjoner. Av konsernets totale innlånsvolum på 21 mrd ved årsslutt skal 4,8 mrd kroner refinansieres i 2011.

Risikoen for manglende refinansiering av gjeld styres gjennom konsernets overordnende likviditetsstrategi og beredskapsplan.

6.6.3 Risikojustert kapital likviditetsrisiko

Det beregnes økonomisk kapital for risikoen for at konsernet pådrar seg merkostnader ved finansiering i perioder med urolige kapitalmarkeder. Denne beregnes som en del av den forretningsmessige risikoen i konsernet.

6.7 Eierrisiko

Eierrisikoen variere fra selskap til selskap avhengig av selskapets virksomhet og underliggende risiko, samt SpareBank 1 Nord-Norges eierandel.

SpareBank 1 Nord-Norge har ved utgangen av 4. kvartal 2010 i hovedsak eierrisiko gjennom eierandeler i:

- SpareBank 1 Gruppen (19,5 prosent)
- SpareBank 1 Boligkreditt AS (15,74 prosent)
- SpareBank 1 Næringskreditt AS (23,5 prosent)
- BN Bank ASA (23,5 prosent)
- Bank 1 Oslo AS (19,5 prosent)
- SpareBank 1 Utvikling DA (17,74 prosent)

SpareBank 1 Gruppen eies av SpareBank 1 Nord-Norge (19,5 prosent), SpareBank 1 SR-Bank (19,5 prosent), SpareBank 1 SMN (19,5 prosent), SpareBank 1 Hedmark (12 prosent), Samarbeidene Sparebanker AS (19,5 prosent) og Landsorganisasjonen/fagforbund tilknyttet LO (10 prosent).

SpareBank 1 Gruppen AS eier 100 prosent av aksjene i SpareBank 1 Livsforsikring AS, SpareBank 1 Skadeforsikring AS, ODIN Forvaltning AS, SpareBank 1 Medlemskort AS og SpareBank 1 Gruppen Finans Holding AS, samt 75 prosent av aksjene i Argo Securities AS. SpareBank 1 Gruppen Finans Holding AS eier SpareBank 1 Factoring (100 prosent), Actor Fordringsforvaltning (100 prosent), Actor Portefølje AS (100 prosent) og Actor Verdigjenvinning (100 prosent). SpareBank 1 Gruppen AS er i tillegg deltaker i SpareBank 1 Utvikling DA.

SpareBank 1 Gruppen har også administrativt ansvar for samarbeidsprosessene i SpareBank 1-alliansen, der teknologi, merkevare, kompetanse, felles prosesser/utnyttelse av beste praksis og innkjøp står sentralt. Alliansen driver også utviklingsarbeid gjennom tre kompetansesentra innenfor Læring (Tromsø), betaling (Trondheim) og Kreditt (Stavanger).

6.7.1 Styling og kontroll

SpareBank 1 Nord-Norge har sterk fokus på styling og kontroll i selskaper hvor banken har fullt eller delvis eierskap.

I selskaper som er deleid, enten gjennom direkte eierskap fra SpareBank 1 Nord-Norge eller indirekte gjennom eierskapet på 19,5 % i SpareBank 1 Gruppen, er SpareBank 1 Nord-Norge representert som styremedlem i alle selskaper av betydning.

Gjennom aktiv styredeltakelse sikres et godt informasjonstilfang som ivaretar SpareBank 1 Nord-Norges eierinteresser. I saker som har karakter av å være viktig for SpareBank 1 Nord-Norges øvrige virksomhet bringer den enkelte styreleder/styremedlem saken inn for plenumsdiskusjon i Konsernledergruppen som møtes hver uke.

6.7.2 Risikojustert kapital eierrisiko

Beregning av risikojustert kapital tar utgangspunkt i resultatene fra selskapenes egen risiko- og kapitalvurderingsprosess hensyntatt SpareBank 1 Nord-Norge sin eierandel.

Eierrisiko knyttet til eierandeler i BN Bank ASA, SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS tas inn i kapitaldekningen etter prinsippet for proporsjonal konsolidering, og risikoen er i Pilar II fordelt på de enkelte risikotyper.

Av selskaper eid av **SpareBank 1 Gruppen AS** vurderes eierskapet i SpareBank 1 Livsforsikring å innebære høyest eierrisiko. Dette skyldes primært selskapets investering av kundemidler i aksje- og obligasjonsmarkedet hvor avkastning varierer over tid.

BN Bank ASA har hovedkontoret i Trondheim og en avdeling for næringseiendom i Oslo. BN Bank ASA betjener sine kunder over hele landet via nettbank og telefon. BN Bank ASA er eid av SpareBank 1-bankene og tilbyr et bredt spekter av banktjenester til bedrifter og privatpersoner. Banken har sin virksomhet innenfor tradisjonell bankdrift rettet mot boliglån i personmarkedet og næringseiendom. Eierrisikoen til SpareBank 1 Nord-Norge består i hovedsak av den underliggende kredittrisikoen i dette selskapet.

Bank 1 Oslo AS har hovedkontoret i Oslo. Banken har sin virksomhet innenfor tradisjonell bankdrift rettet mot boliglån i personmarkedet og bedriftsmarkedet. Eierrisikoen til SpareBank 1 Nord-Norge består i hovedsak av den underliggende kredittrisikoen i dette selskapet.

I **SpareBank 1 Næringskreditt AS** sin portefølje inngår det kun utlån til næringseiendommer med utleiekontrakter i sentrale strøk. Utlånene kan maksimalt utgjøre 60 prosent av markedsverdi. Eierrisikoen til SpareBank 1 Nord-Norge består i hovedsak av den underliggende kredittrisikoen i dette selskapet.

SpareBank 1 Nord-Norge eier pr 4. kvartal 2010 15,74 prosent av **SpareBank 1 Boligkreditt AS**. Selskapets virksomhet er finansiering av lån til privatkunder med sikkerhet innenfor 75 prosent av verdigrunnlaget for fast eiendom. SpareBank 1 Nord-Norge har ved utgangen av 4. kvartal 2010 overført 14, mrd kroner til selskapet. Eierrisikoen tilsvarer i hovedsak andel av overført portefølje, og risikoen følges opp og rapporteres derfor som kredittrisiko.

6.8 Strategisk risiko

Konsernets målbilde for perioden 2010 – 2012 er ambisiøst, med betydelig fokus på utvikling av sentrale markedsområder, økt kostnadseffektivitet og samordning og tilpasninger av distribusjonskanaler. Konsernets har god soliditet, og har gjennom finanskrisen hatt en stram kostnadsstyring og sterk fokus på kvalitet og tapseforebyggende arbeid.

Konsernets er fornøyd med resultatene for 2010, og har nådd alle sentrale strategiske mål satt for året. Året 2010 har også vist at organisasjonen er tilpasningsdyktig og endringsvillig, er godt rustet til å møte fremtidige endringer i rammebetingelser for finansnæringen.

6.9 Forretningsrisiko

Forretningsrisikoen gir seg uttrykk i en uventet svekkelse i resultatet. Nedgangen kan skyldes konkurranseforhold som fører til reduserte volumer og prispress, konkurrenter som introduserer nye produkter, myndighetsreguleringer eller negativ medieomtale. Tapet oppstår dersom konsernet ikke makter å tilpasse kostnadene til slike endringer.

God strategisk planlegging er det viktigste verktøyet for å redusere forretningsrisikoen. Omdømmerisiko blir styrt gjennom policyer og forretningsaktiviteter, inkludert compliance.

Ettersom forretningsrisiko kan oppstå som følge av ulike risikofaktorer, benyttes et bredt sett av metoder (kvantitative og kvalitative) for å identifisere og rapportere slik risiko.

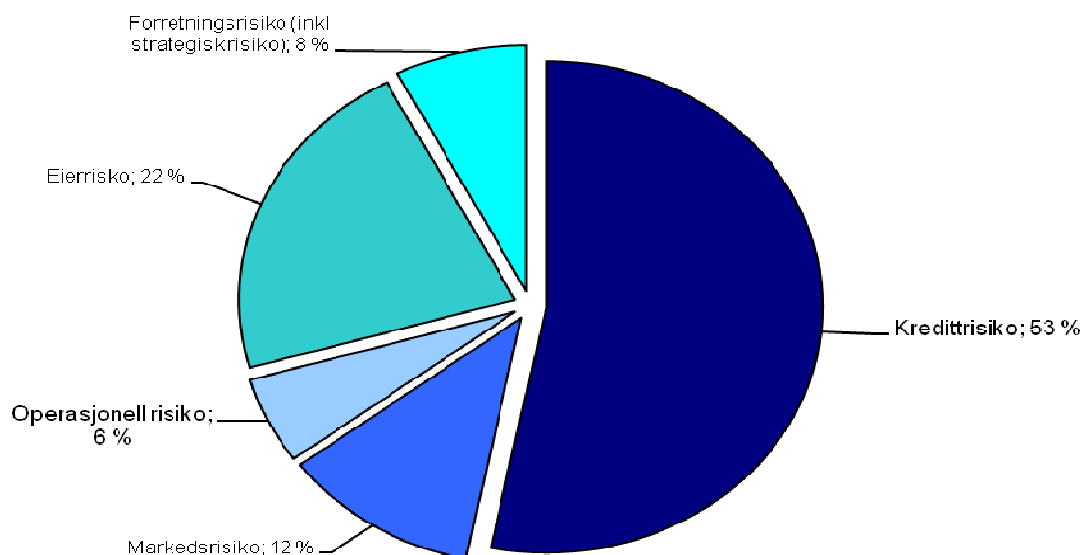
7. OPPSUMMERING - BEREGNING AV KAPITALBEHOV

Økonomisk kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Ettersom det er umulig å gardere seg mot alle tap, har konsernet fastsatt at den økonomiske kapitalen i utgangspunktet skal dekke 99,9 prosent av mulige uventede tap i løpet av en ett års horisont.

Det er lagt til grunn statistiske metoder for beregning av økonomisk kapital, men enkelte av risikotypene forutsetter likevel bruk av ekspertmodeller og kvalitative vurderinger.

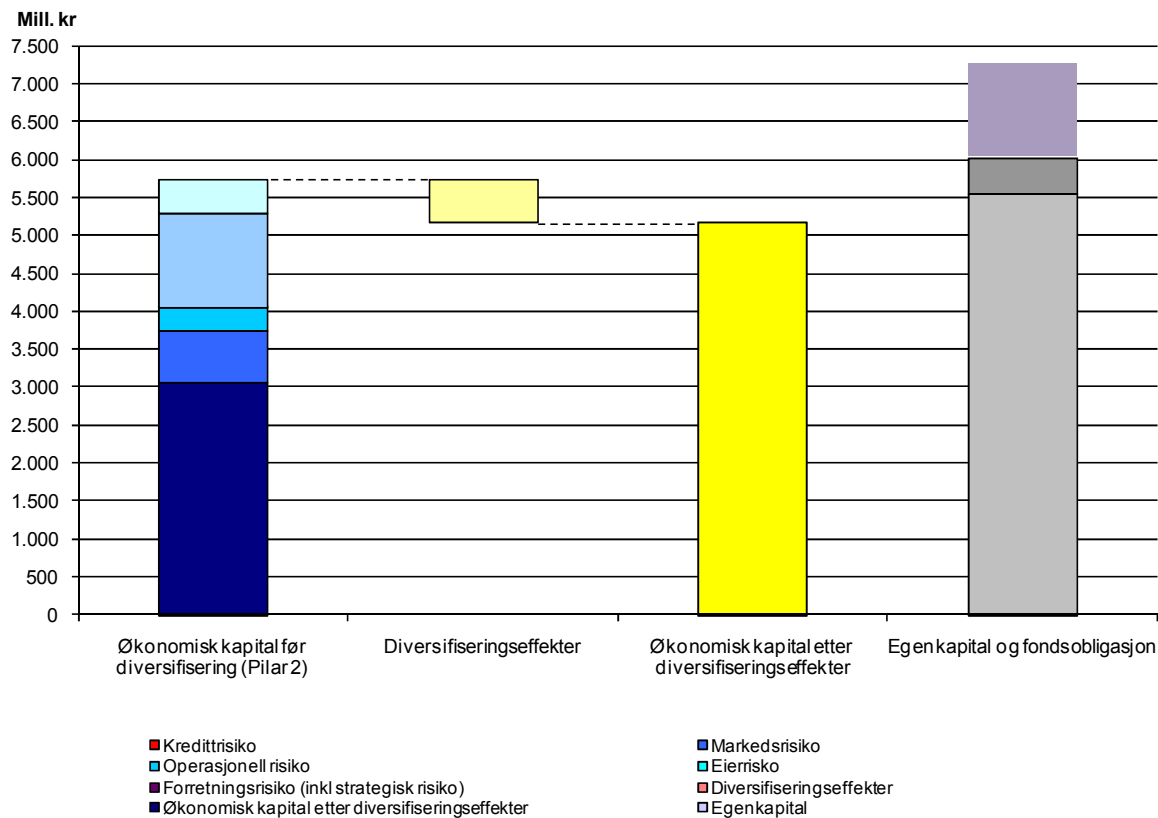
I diagrammet nedenfor vises fordelingen av økonomisk kapital på de ulike risikogruppene med utgangspunkt i risikoeksponering per 31.12.10. Ved årsskiftet er det beregnet økonomisk kapital for kreditt- markeds-, operasjonell-, eier- og forretningsrisiko (inkludert strategisk risiko).

Figur 47 Økonomisk kapital fordelt på risikogrupper

I tabellen nedenfor vises økonomisk kapital per 31.12.10. I tillegg er det gjort en sammenligning av behovet for økonomisk kapital mot tilgjengelig risikokapital (egenkapital og fondsobligasjon) og tilleggskapital per 31.12.10.

Figur 48 Økonomisk kapital

Totalt behov for økonomisk kapital per 31.12.10 er beregnet til 5,7 mrd. kroner før diversifiseringseffekter. Når en tar hensyn til diversifiseringseffekter mellom risikogruppene, er behovet for økonomisk kapital beregnet til 5,2 mrd. kroner. Diversifiseringseffekten viser den risikoreduserende effekten konsernet oppnår ved å ha eksponering innen flere risikoområder hvor det ikke kan påregnes samme grad av uventede tap samtidig.

Tilgjengelig egenkapital inkludert fondsobligasjon utgjorde 6,0 mrd. kroner ved årsskiftet. I tillegg kommer tilgjengelig ansvarlige lån tilsvarende 1,2 mrd. kroner.

På grunnlag av beregninger redegjort for i dette dokument, vurderes bankens kapitaldekning og kapitalbuffer som tilfredsstillende.

Figur 49 Kapitaldekningsberegning konsern

Beløp i mill kroner				
	31.12.10	31.12.09	31.12.08	
Kjernekapital				
Grunnfondskapital	896	896	896	
Overkursfond	123	123	123	
Sparebankens Fond	2 829	2 624	2 221	
Utjevningsfond	566	471	277	
Gavefond	133	133	133	
Fond for urealiserte gevinster	- 2	0	6	
Annen egenkapital	1 121	910	796	
Sum balanseført egenkapital	5 666	5 157	4 452	
Fradrag for avsatt utbytte	- 103	- 121	- 54	
Fradrag for fond for urealiserte gevinster	46	37	- 3	
Justert kjernekapital fra konsolidert finansinstitusjon	- 18	12	40	
Fondsobligasjon 1)	473	402	461	
Fradrag for utsatt skatt, goodwill og andre immaterielle eiendeler	- 20	- 26	- 1	
Fradrag for ansvarlig kapital i finansinstitusjoner (50%)	0	0	- 9	
Fradrag for forventet tap utover regnskapsmessige avsetninger (50%)	- 86	- 86	- 71	
Kapitaldekningsreserve (50%)	- 624	- 529	- 648	
Sum kjernekapital	5 334	4 846	4 167	
Tilleggskapital				
Evigvarende ansvarlig kapital	0	0	0	
Tidsbegrenset ansvarlig kapital	1 225	1 544	1 279	
Fradrag for ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner (50%)	0	0	- 9	
Fradrag for forventet tap utover regnskapsmessige avsetninger (50%)	- 86	- 86	- 71	
Kapitaldekningsreserve (50%)	- 624	- 529	- 648	
Sum tilleggskapital	515	929	551	
Ansvarlig kapital	5 849	5 775	4 718	
Risikovektet beregningsgrunnlag		Kapitalkrav	Kapitalkrav	K
<i>Kapitalkrav for:</i>		(8 %)	(8 %)	
Kredittrisiko IRB	23 000	1.840	22 025	20 238
Kredittrisiko unntak- og innføringsportefølje IRB (Standardmetoden)	18 650	1.492	17 025	16 600
Gjeldsrisiko	1 575	126	625	538
Egenkapitalrisiko (Markedsrisiko)	575	46	738	688
Valutarisiko	213	17	0	0
Operasjonell risiko	3 550	284	2 838	3 538
Fradrag for forventet tap utover regnskapsmessige avsetninger (100 %)	- 177	-14	- 167	- 42
Kapitaldekningsreserve	-1 248	-100	-1 058	-1 296
Totalt beregningsgrunnlag	46 138	3.691	42 026	40 263
Tillegg for "gulv" etter Basel I iht. overgangsordning	2 825	226	3 212	4 388
Korrigert IRB beregningsgrunnlag	48 963	3.917	45 238	44 650
Korreksjon andel "gulv" etter Basel I	20,00 %		20,00 %	10,00 %
Kapitaldekning	11,95 %		12,76 %	10,56 %
Kjernekapital	10,90 %		10,71 %	9,33 %
Tilleggskapital	1,05 %		2,05 %	1,23 %

1) Fondsobligasjoner kan utgjøre inntil 15 prosent av kjernekapitalen, mens overskytende del teller som evigvarende tilleggskapital.

Figur 50 Spesifikasjon ansvarlig kapital

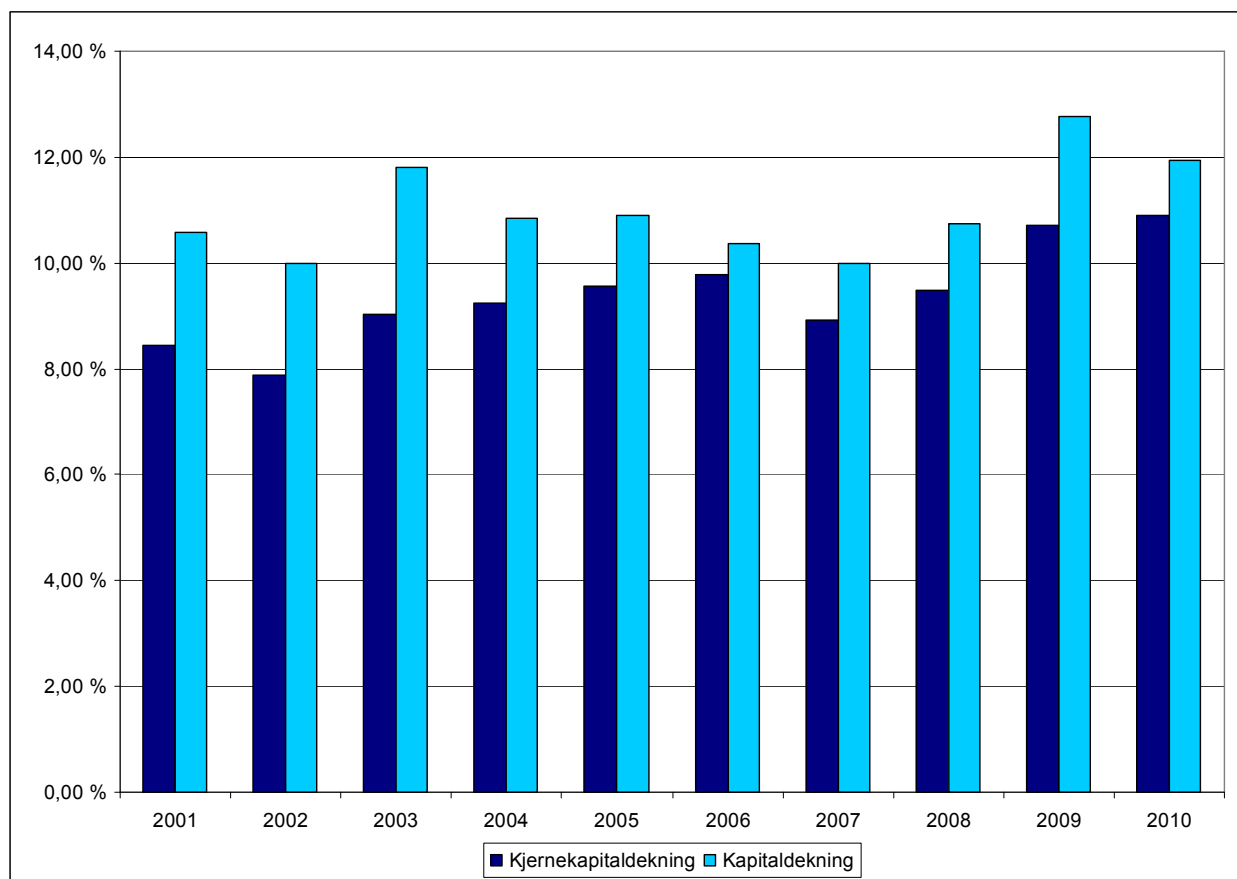
Spesifikasjon av minimum krav til ansvarlig kapital inkl. overgangsregler (Pilar I)

	Kapitalkrav	Kapitalkrav	Kapitalkrav
Kredittrisiko	3.218	3.026	2.840
Markedsrisiko	189	109	98
Operasjonell risiko	284	227	283
Kapitalkrav knyttet til overgangsordninger	226	257	351
Samlet minimumskrav til ansvarlig kapital	3.917	3.619	3.572

Figur 51 Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner

Forfallsstruktur	31.12.10	31.12.09	31.12.08
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital			
2018 3 mnd Nibor + 1,25 (Call opsjon 2013)	350	350	350
2018 3 mnd Nibor + 2,75 (Call opsjon 2013)	200	200	200
2019 3 mnd Nibor + 2,40 (Call opsjon 2014)	100	100	
2019 fast rente 8,35 (Call opsjon 2014)	350	350	
2015 3 mnd Euribor + 0,45 (Call opsjon 2010) EUR		264	410
Over-/underkurs ansvarlig lån	-5	-5	- 6
Valuta agio/disagio tidsbegrenset		3	85
Sum tidsbegrenset ansvarlig lånekapital	995	1.262	1 039
Evigvarende fondsobligasjoner			
2033 6mnd Nibor+margin (USD 60 mill.)(Call opsj 2013)	370	370	370
Fondsobligasjon valuta agio/disagio	-18	-24	51
Sum evigvarende fondsobligasjon	352	346	421
Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	1.347	1.608	1 461
Gjennomsnittlig rente NOK	5,71 %	4,44 %	6,82 %
Gjennomsnittlig rente USD	3,01 %	4,05 %	6,06 %

Figur 52 Utvikling kapitaldekning

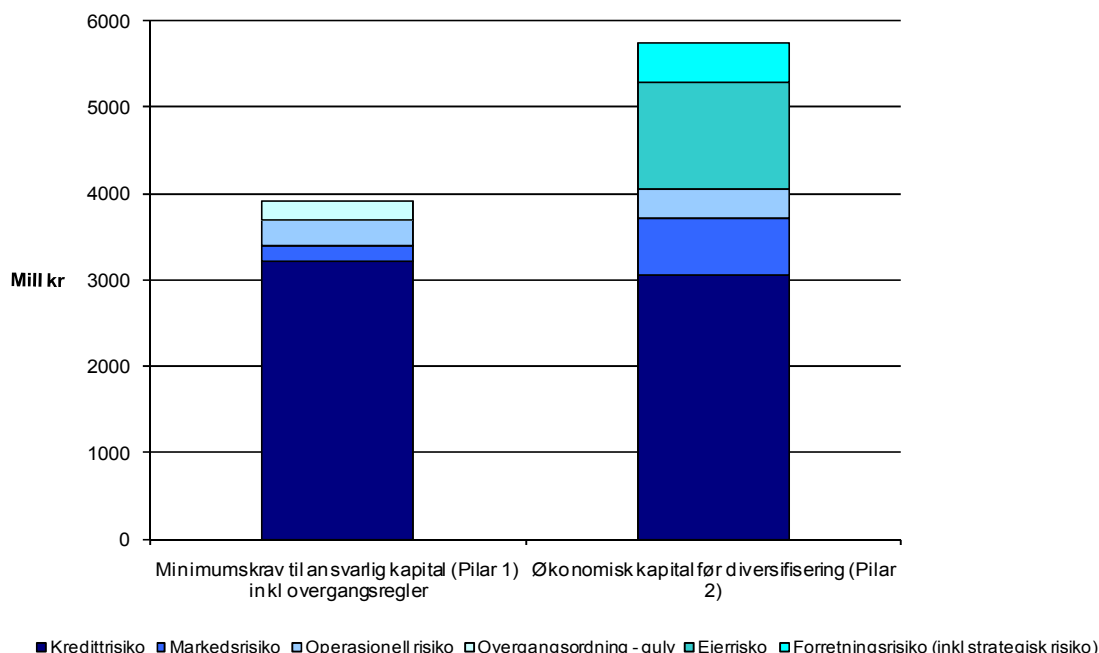

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Kjernekapitaldekning	8,44 %	7,87 %	9,02 %	9,24 %	9,57 %	9,77 %	8,92 %	9,49 %	10,71 %	10,90 %
Kapitaldekning	10,58 %	9,99 %	11,82 %	10,85 %	10,91 %	10,36 %	10,00 %	10,75 %	12,76 %	11,95 %

8. SAMMENLIGNING AV REGULATORISK OG ØKONOMISK KAPITAL

I grafen nedenfor er det gjort en sammenligning mellom minimumskrav til ansvarlig kapital (Pilar 1) og behovet for økonomisk kapital (Pilar 2). Det er også redegjort for hovedårsaken til forskjellene mellom de to pilarene.

Figur 53 Regulatorisk og økonomisk kapital

Hovedforskjellene mellom økonomisk kapital (Pilar 2) før diversifiseringseffekter på 5,7 mrd. kroner og minimumskrav til ansvarlig kapital (Pilar 1) på 3,9 mrd. kroner (inkl overgangsregler) skyldes i hovedsak:

➤ **Kredittrisiko:**

- *Tapsgrad Gitt Mislighold:* Ved beregning av økonomisk kapital for kredittrisiko for stater, institusjoner og foretak beregnes risikoparameteren Tapsgrad Gitt Mislighold basert på interne modeller, mens den ved beregning av minimum ansvarlig kapital er sjablongmessig fastsatt i henhold til Forskrift om Kapitalkrav.

Konsernet fastsetter realisasjonsverdien på stilte sikkerheter på bakgrunn av egne erfaringer over tid, og slik at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatte realisasjonsverdi i en nedgangskonjunktur. SpareBank 1 Nord-Norge sine interne estimater for Tapsgrad Gitt Mislighold er lavere enn de myndighetsfastsatte sjablong-verdiene.

- *Konsentrasjonsrisiko:* Økonomisk kapital tar hensyn til konsentrasjonsrisiko.

- *Eierrisiko:* Det beregnes økonomisk kapital (Pilar 2) for eierrisikoen i SpareBank 1 Gruppen AS og Bank 1 Oslo AS tilsvarende 1,2 mrd. kroner. I forbindelse med beregning av minimumskrav til ansvarlig kapital (Pilar 1) kommer eierposten i SpareBank 1 Gruppen AS og Bank 1 Oslo AS som fratrekk (kapitaldekningsreserve) med 50 prosent i kjernekapitalen og 50 prosent i tilleggskapitalen, og gjenspeiles dermed ikke direkte i minimumskravet til ansvarlig kapital. Ved beregning av regulatorisk kapitalkrav for eierandel i BN Bank ASA, SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS har banken benyttet proporsjonal konsolidering.

- *Forretningsrisiko (inkludert strategisk risiko)*: Det beregnes økonomisk kapital (Pilar 2) for forretningsrisiko (inkludert strategisk risiko), mens denne ikke er egen risikoform ved beregning av minimumskravet til ansvarlig kapital og likviditetsrisiko.